

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2009

Lucie Jirušková

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Sociální a humanitární práce

Lucie Jirušková

**Alkoholismus jako nemoc duše.
Lze ji překonat vírou?**

Bakalářská práce

Vedoucí práce : ThLic. Marta Lucie Cincialová

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....
Lucie Jirušková

Děkuji ThLic. Martě Lucii Cincialové za odborné vedené mé práce, za užitečné rady a podněty. Také chci poděkovat své rodině a přátelům za podporu a vytvoření podmínek k psaní mé práce. A v neposlední řadě děkuji lidem, kteří mě inspirovali svými životními příběhy, byli ochotni mi je svěřit a následně použít v této práci .

Obsah

Úvod	1
1. Uvedení do problematiky závislosti na alkoholu	5
1.1 Definice závislosti	5
1.2 Postoj k alkoholu – skupiny lidí	6
1.3 Vznik závislosti na alkoholu	7
1.4 Stádia alkoholismu	9
1.5 Druhy závislosti	10
2. Závislost na alkoholu jako nemoc duše	12
2.1 Chápání alkoholismu jako nemoci	12
2.2 Pojem duše	14
2.2.1 Psychologické pojetí duše	15
2.2.2 Spirituální pojetí duše	17
2.3 Duchovní rovina alkoholismu	18
2.4 Ztráta svobody a víry!?!	20
2.4.1 Svoboda u závislých na alkoholu	20
2.4.1.1 Nevěřící člověk-alkoholik a svoboda	21
2.4.1.2 Věřící člověk-alkoholik a svoboda	22
2.4.2 Alkoholik a víra	24
3. Překonávání alkoholismu	28
3.1 Způsoby překonávání závislosti na alkoholu	29
3.1.1 Stručný přehled lékařské pomoci	29
3.1.1.1 Ambulantní léčba	29
3.1.1.2 Stacionáře	30
3.1.1.3 Poradny	31
3.1.1.4 Ústavní léčba	31
3.2.1 Duchovní cesta k uzdravení	32
3.2.1.1 “Vyšší síla“ u Anonymních alkoholiků	32
3.2.1.2 Pastorační péče	35
Závěr	39
Seznam použitých zdrojů	42
Přílohy	46

Úvod

Tématu alkoholismu jsem se věnovala již ve své absolventské práci. Srovnávala jsem dva druhy léčby a to ústavní zařízení se skupinou Anonymních alkoholiků. Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla v psaní o alkoholismu pokračovat, jelikož se jedná o velmi rozsáhlý společenský problém, který podle mého názoru, nelze popsat v jedné práci.

Tento jev, kterým je právě alkoholismus, je mi velmi blízký, protože kolem sebe vnímám stále více smutných příběhů, které má na svědomí právě tento démon-alkohol. Proto jsem se rozhodla využít prostoru, který se mi naskytl při psaní bakalářské práce. Ve své práci se chci věnovat alkoholismu hlavně jako nemoci, která je ve společnosti považována za patologický jev. Je zřejmé, že alkoholismus je svým způsobem patologickým jevem, který ohrožuje čím dál víc mladší skupiny obyvatelstva. Ovšem z mého pohledu se jedná zejména o nemoc duše, která bývá právě z tohoto důvodu skrývána za nálepkou společenského zlozvyku, který je neustále tolerován a podceňován.

Je jisté, že ne všichni lidé, kteří alkohol ochutnají se stávají alkoholiky, ovšem v poměrně velké části obyvatel dřímá sklon k závislosti a v nemalém počtu se hovoří o přímo závislých. Já tyto lidi vnímám, ne jako opilce, kteří nemají nic jiného na práci, než chodit po hospodách a propíjet své výplaty, ale jako lidi, kteří mají uvnitř velké trápení, ať už sami se sebou nebo s okolním světem, se kterým se neumí jinak poprat, než s lahví alkoholu. Víím, že spousta alkoholiků má na svědomí rozpad rodiny, problémy v práci a se sociálními vazbami. Ale ptám se, zda to není proto, že neměli to štěstí, aby našli *něco* (nebo to *něco* naopak ztratili) a začali boj s touto nemocí, kterou možná lze *nějak* překonat?

Záměrem mojí práce tedy nebude jen čtenáře stručně uvést do problematiky alkoholismu jako nežádoucího společenského jevu, ale zejména jej přivést na

myšlenku, že se může jednat o nemoc, která zasahuje lidské nitro, duši. A to ve smyslu vnitřního boje, který závislý člověk svádí ve svém běžném životě.

Jsem si vědoma, že nemohu v žádném případě zobecňovat a svou práci nepokryji všechny případy alkoholiků. Ale v zásadě se jedná vždy o to samé, alkoholismus nelze ze dne na den vyléčit. Proto se má práce zabývá také překonáváním. Jak si může člověk ve své abstinenci pomáhat a jakými způsoby se může postupně uzdravovat.

Jak jsem již zmínila, v absolventské práci jsem se věnovala zejména lékařské péči a skupině Anonymních alkoholiků. Tehdy šlo o srovnání těchto druhů léčby. Nyní jsem se rozhodla zaostřit svou pozornost na duchovní stránku této nemoci, respektive k duchovnímu doprovázení. Je to především proto, že ani já nejsem v této věci odborník a znám názory spousty lidí na duchovní život, zejména ty nedůvěřivé, či posměšné. Zastávám však názor, že člověk nemusí být nutně pokřtěným křesťanem, či vzdělaný teolog, aby měl pochopení pro duchovní potřeby svých blízkých. Mě samotné se stalo, že jsem byla nařknuta, že nemohu dělat sociální práci, když nejsem *věřící*. Bytostně s tímto názorem nesouhlasím, protože každý má právo ke své víře dospět svou vlastní cestou a svobodnou vůlí. To, že nejsem pokřtěná a *věřící*, neznamena, že jsem *nevěřící*.

Proto se zde pokusím svou řečí, o které se domnívám, že na ni mohou slyšet lidé podobného názoru jako já (nebo třeba ti, co se k víře vůbec nevyjadřují, ale mají ji uvnitř svého srdce, jen ji neumí přesně pojmenovat), představit, že právě víra, může být to výše uvedené *něco*, co může pomoci v překonávání alkoholismu. To, že je k tomu dovede určitá vnitřní krize jako je alkoholismus, je může jenom cítit a pokud ne, mohou se nad tím alespoň zamyslet po přečtení této práce.

Ještě je důležité poznamenat, že vírou zde rozumím především víru v *něco* a nikomu nechci podsouvat, co si pod ní představovat, jelikož v názvu není nijak konkretizována, což má svůj záměr. Chci dát čtenáři volbu vlastního chápání tohoto slova, ovšem i tak se budu velmi často opírat o čistě křesťanské vysvětlení a to zejména v pojmech s ní související. Je to především z toho důvodu, že i když sama

nejsem *věřící* v pravém slova smyslu, je pro mě křesťanství velmi inspirující a zajímavé náboženství, které je mému srdci nejbližší. A to především pro jeho hloubku a smysluplnost, kterou ve své dospělosti vnímám.

Cílem mé práce proto bude, pokusit se zodpovědět otázku, zda nemoc duše, za kterou považuji alkoholismus, lze překonat vírou? Než však budu moci odpovědět, musím prozkoumat a vysvětlit klíčové pojmy a jejich souvislosti.

Práce je rozdělena do tří kapitol.

První kapitola je úvodem do problematiky závislosti na alkoholu. Čili se zde pokusím co nejsrozumitelněji přiblížit tento společenský jev, abychom si mohli vytvořit představu, kdo je vlastně závislý na alkoholu, tedy alkoholik a jak se liší od „normálních“ lidí apod. Nutno podotknout, že tato kapitola čerpá pouze z odborných knih, které alkoholismus vysvětlují z lékařského pohledu.

Co se týká duševní stránky alkoholismu, ta následuje ve druhé kapitole, kde také popisují, proč nazývám alkoholismus nemocí a proč nemocí duše. Proto tady také najdeme část věnující se duši člověka. Ovšem zde se již zaměřuji hlavně na duši ve spirituální rovině, byť zde nastíním i psychologický aspekt, a čerpám převážně z odborné literatury teologického a spirituálního zaměření. Jak jsem zmínila na začátku, nejsem odborník v této oblasti, proto se pokusím co nejjasněji podat informace načerpané z odborných textů svým *laickým* jazykem. Dále se v této kapitole zamyslím nad pojmem, který v životě alkoholika hraje také důležitou roli a tím je svoboda a v neposlední řadě se zaměřím, jak to může být u alkoholika s vírou, o kterou tu jde především.

V poslední kapitole pak představím různé druhy překonávání. Pro celistvost, kterou spatřuji v prolínání se různých druhů pomoci, zde uvádím jak lékařskou, tak duchovní pomoc. Nejsou zde zastoupeny všechny možné způsoby, ale vybrala jsem ty, které považuji za nejdostupnější a nejdůležitější. Na jedné straně uvádím lékařskou péči a na druhé pomoc duchovní. Ovšem v žádném případě je nestavím do opozice, nýbrž jde o poskytnutí informací z obou břehů nabízené pomoci. Pouze

chci poukázat na jistou propojenost a představit jejich náplň. K lékařskému přístupu podotýkám, že bude stručný právě z důvodu jeho zařazení do předešlé absolventské práce a více se zaměřím na duchovní část.

V té pak znovu zmíním skupinu Anonymních alkoholiků, byť ne tak podrobně jako ve své absolventské práci. Ovšem ani zde je nelze opomenout, zvláště když je jejich program založen na spirituálním zážitku.

Na závěr bude představen poměrně neobvyklý způsob, v sousvislosti s překonávání alkoholismu, kterým je pastorece. Neobvyklý proto, že pastorece je především spojována s církevními záležitostmi.

Také bych ještě chtěla zmínit, že i když se v novějších publikacích o alkoholu a problematice závislosti hovoří převážně jako o *závislosti na alkoholu*, já zde užívám i stále běžný výraz *alkoholismus*, jelikož oba dva výrazy jsou totožné a platné.

1. Uvedení do problematiky závislosti na alkoholu

Pro porozumění této problematiky, je první kapitola věnována základním informacím o alkoholismu. Jelikož je alkoholismus jednou ze závislostí, je zde definovaná závislost obecně a její charakteristické rysy. Také jsou zde popsány podstatné informace, týkající se již přímo závislosti na alkoholu. Jde především o postoje lidí k alkoholu a to z toho důvodu, aby bylo zřejmé, kdo přesně patří do skupiny závislých na alkoholu. Dále se zde hovoří o příčinách vzniku závislosti, jaká jsou její stádia a druhy.

1.1 Definice závislosti

Obecná definice závislosti podle 10. mezinárodní klasifikace nemocí je uvedena v knize našeho předního odborníka na alkoholismus, psychiatra Karla Nešpora¹, který ji cituje takto:

„Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje.“²

Závislost je tedy to, co některé lidi vede k opětovnému užívání látky, která u něj závislost vyvolala. Avšak závislost jako diagnóza se obvykle stanoví pokud se

---

¹ MUDr. Karel Nešpor je primářem na psychiatrické klinice v Praze-Bohnicích a velmi aktivně se podílí na prevenci závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách. To, že v problematice alkoholismu čerpám především z jeho knih má své opodstatnění. Nešpor sbírá poznatky z dlouholeté osobní praxe. Neustále rozšiřuje svou publikaci, která se zaměřuje nejen na alkoholismus, ale i drogovou problematiku, patologické hráčství a příručky, jak překonávat problémy se závislostmi. Také se zaměřuje na problematiku závislostí u dětí. respektive na její prevenci.

² NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. Praha, Portál, 2000, s. 14

během jednoho roku vyskytují alespoň tři a nebo více jevů, které závislost charakterizují.³

Nešpor je uvádí jako šest kritérií. Prvním je **bažení**, kdy člověk pocítuje silnou touhu užít alkohol. Dalším hodnotícím jevem je **ztráta kontroly**, zde se jedná o situaci, kdy se závislý člověk těžko ovládne v míře užívání alkoholu, nebo také v jeho ukončení. Dále se také hovoří o **abstinenčních příznacích**, které nutí k znovuužití dávky z důvodu utlumení těchto tělesných projevů nedostatkem látky v těle. Stejně tak se hodnotí **zvýšená tolerance na látku**, která je charakteristická zvyšováním dávek, aby došlo ke stejnému efektu jako dříve, kdy stačila dávka menší. A v neposlední řadě se jedná o **zanedbávání** osobních aktivit nebo běžných radostí, z důvodu užívání návykové látky a také **pokračování užívání i přes vědomí její škodlivosti** na vlastní fyzický nebo psychický stav.⁴

1.2 Postoj k alkoholu – skupiny lidí

Dalším odborníkem na problematiku alkoholismu u nás, byl nedávno zesnulý Doc. Skála⁵, který ve své knize hovoří o čtyřech skupinách lidí: abstinenti, konzumenti, pijáci, a osoby závislé na alkoholu. Tyto skupiny jsou rozděleny podle toho, jak se k alkoholu staví, co od něj očekávají.

Abstinenti jsou lidé, kteří alkohol neužívají v žádném nápoji. Mohou nepít z přesvědčení nebo jim tento nápoj nechutná, někdo pít nesmí ze zdravotních důvodů. V každém případě jsou od alkoholu osvobozeni, a pokud tento stav trvá alespoň tři roky, můžeme je nazývat abstinenty.

---

³ Srov. NEŠPOR, K., *Návykové chování a závislost*, s. 14-15

⁴ NEŠPOR, K. *Jak překonat problém s alkoholem*, Praha, Sportprag, s. 10, srov. také NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*, na webu: www.alkoholik.cz

⁵ Pokud píšeme o alkoholismu, nelze nezmínit knihu Doc. Skály, který sice nemá tak hojnou publikaci, jako MUDr. Nešpor, ovšem jeho celoživotní práce s alkoholiky byla obrovským přínosem pro léčbu alkoholismu. Doc. Skála založil první záchrannou stanici (1951) a oddělení pro léčbu závislostí v Praze U Apolináře, kde také až do svého důchodu pracoval.

Poměrně větší skupina lidí se řadí mezi **konzumenty**. Jsou to především lidé, kteří si alkohol vychutnávají a přímo nepocítují účinky alkoholu v celém rozsahu. Užívají jej v malém množství, jako je třeba sklenice piva po jídle nebo sklenka vína. Konzument tedy uspokojí svou chuť, ale dále už nemá potřebu v pití pokračovat.

U **pijáků** už je tato situace jiná. Od alkoholu nežadají už jen chuť, ale také jeho účinky, jako je alkoholová euforie. Po užití alkoholického nápoje jsou uvedeni do stavu příjemného rozpoložení. Tento stav lze navodit i jinými způsoby, ale je mnoho lidí, kteří ví, že navodit pravou euforii přináší určitou námahu a zvolí tedy konzumaci alkoholického nápoje a domnívají se, že jí dosáhli. Ovšem je třeba dodat, že tento druh euforie je nepravý. Piják však pokračuje v opakovaném navozování euforie tímto způsobem a zde už může být lehce překročena hranice vedoucí k závislosti na alkoholu.

Poslední skupinou jsou lidé **závislí na alkoholu**. Tato skupina lidí má svá specifika a rozdělení, proto je jí podrobněji věnována následující pasáž, kde jsou popsány příčiny vzniku závislosti, její stádia a typy.⁶

1.3 Vznik závislosti na alkoholu

Jsou lidé, kteří mají určité predispozice k nadměrnému užívání alkoholu, ale nemusí to nutně znamenat, že se stanou alkoholiky a naopak. Proto je dobré vědět, co jsou možné příčiny abúzu (nadměrného užívání alkoholu). Je vhodné se vyvarovat domněnkám, že např. závislost v rodině musí nutně znamenat nepřetržitou závislost po celé generace, byť se dědičné faktory nemohou zanedbat. Je důležité vnímat alkoholismu jako souhru příčin, na které se musí nahlížet u každého člověk individuálně.

---

⁶ SKÁLA, J., ...až na dno!?, Praha, Avicenum, 1988, s. 6-7, podobné rozdělení můžeme najít i v knize od HOSEK, J., *Sám proti alkoholu*, Grada, 1998, s.17-18.

Doc. Skála je shrnul pod dva hlavní faktory, které nazývá **individuálními sklony a společenskými příčinami**.⁷

Zde je uveden jejich souhrn:

Individuálními sklony chápeme například neuspokojivou situaci v rodině nebo nepříznivé zážitky z dětství, které mohou mít za následek určitý druh citové nevyrovnanosti, či nezralosti. Dále může hrát svou roli zkušenost, že pocity úzkosti a napětí se dají zahnat užitím alkoholického nápoje a v neposlední řadě se hovoří i o výskytu zneužívání alkoholu u blízkých rodinných příslušníků.⁸

Hosek se také zmiňuje o tzv. dispozici k užívání alkoholu a to z různých důvodů týkajících se vlastní osoby. Například hovoří o depresivních stavech, vnitřní nevyrovnanosti apod.⁹

Co se týče **společenských příčin** k těm se řadí např. nevhodná forma trávení volného času, především u mladých lidí. Také zde může hrát roli nedodržování zákona, který zakazuje prodávání a podávání alkoholu nezletilým dětem. A v neposlední řadě je to i nedostatek životního smyslu v dnešní společnosti, která je uspěchaná a spíše konzumní, než uspokojující a naplňující.¹⁰

I individuální a společenské okolnosti mohou hrát určitou roli v životě člověka, který se stane závislým, ovšem ani jedno nemusí být pravidlem, protože je mnoho lidí, kteří pochází např. z rozvráceného rodinného prostředí a žádný problém s alkoholem nemají. Záleží na mnoha dalších okolnostech, které jsou někdy nevyzpytatelné a alkoholik se může stát i z bezproblémového člověka.

Tuto kapitolu proto lze uzavřít citací, která vypovídá o tom, co je uvedeno na začátku, že nelze jasně říct, kdo přesně bude mít problém s pitím.

---

⁷ Srov. SKÁLA, J.,...*až na dno!?*, s. 35-36

⁸ Srov. Tamtéž, s. 35-36

⁹ HOSEK, Jan, *Sám proti alkoholu*, Grada, 1998, s. 11

¹⁰ Srov. SKÁLA, J.,...*až na dno!?*, s. 35-36

„Závislími na alkoholu se stávají lidé rozdílných povah a rozdílných typů či variant osobnosti, ale nakonec si jsou v posledních fázích závislosti na alkoholu všichni podobní.“¹¹

To, co mají alkoholici společné, když prochází určitými stádii závislosti na alkoholu, si představíme v následující podkapitole, která je věnována nahlédnutí do stavů mysli a těla, ve kterých se alkoholici ocitají v průběhu svého pití.

1.4 Stádia alkoholismu

Jelikož vznik závislosti a závislost sama o sobě má určitý průběh, lze ji rozdělit do etap, kde každá má své specifické rysy, podle kterých se dá rozpoznat, ve které se piják zrovna nachází.

Jedná se o tzv. vývojová stádia¹², kde se autoři opírají o klasifikaci E.M. Jellinka.¹³ Stejně tak autorka Diane D. Pita v knize *Nezdravá závislost* hovoří o čtyřech stádiích.

Prvním stádiem, které se nazývá **počáteční** nebo **předalkoholické**, se rozumí stav, kdy piják poznal účinky alkoholu, především pozitivní a opakovaně konzumuje alkohol, aby si navodil příjemné pocity. Zatím je v „dobrém“ vztahu s alkoholem, protože mu spíše dává, než bere.

O druhém stádiu, nazývaném jako **varovné** nebo **prodromální**, se hovoří v případě, že se piják dostal do fáze, kdy se opakovaně opíjí. A co je hodně zřetelné, jedná se o stále větší dávky alkoholu, které si tělo žádá. Dochází ke zvýšené toleranci na alkohol v těle. Tato fáze může trvat měsíce u někoho i léta. A ani okolí

---

¹¹ Srov. SKÁLA, J., ...až na dno!?. s. 39

¹² Tato stádia popisují všichni autoři shodně, jelikož se jedná o klasifikaci, vytvořenou E.M. Jellinkem, na prvním místě uvádím autorku s nejnovějším datem vydání, kterou je: PITA, D.D., *Nezdravá závislost*, Kostelní Vydří, KN, 2000, s. 27-29, srov. dále také MUDr. KVAPILÍK, MUDr. SVOBODOVÁ a kolektiv, *Člověk a alkohol*, Avicenum, 1985, s. 35-36, SKÁLA, J., ...až na dno!, 42-45, na webu: www.alkoholik.cz

¹³ Americký alkohololog, který určil stádia (1952) a typy alkoholismu (1960), se kterými se setkáváme až do dnešní doby.

tuto fázi nemusí zaznamenat jako nebezpečnou. Spíše se občasné uklouznutí, bere jako nehoda.

Ve třetím stádiu, označovaném jako **rozhodné**, má piják velmi často tzv. okénka, kdy si nepamatuje, co dělal v určitou hodinu během užívání alkoholického nápoje. V tomto stádiu piják ztrácí kontrolu nad svým pitím a jeho tolerance na alkohol stále vzrůstá. Reakce okolí se v této fázi může projevovat jako odpor k chování pijáka. U pijáka dochází k občasným snahám krátkodobého přerušování užívání alkoholu a to hlavně pro pocit, že je vše v pořádku. Bohužel jsou tyto snahy často porušovány a alkohol spíše komplikuje pijákovi život, než aby mu ho pomáhal řešit, jak se dříve domníval.

Poslední v řadě je stádium **konečné** nebo také **chronické**. Oproti předchozím třem stádiím zde dochází ke snížení tolerance na alkohol. Je to v důsledku poškozených jater a nervového systému a závislý (už ne piják) se opije i při užití poloviční dávky a většinou při nevhodných příležitostech. Dostavuje se třes rukou a ostatní nepříjemné příznaky. Velmi často se závislý uchyluje k rannímu pití a udržuje si alkohol v krvi i po několik dní. Doc. Skála uvádí tzv. *termín debaklu*¹⁴ – bez alkoholu to nejde a s alkoholem také ne.

1.5 Druhy závislosti

V předešlé kapitole byla znázorněna stadia, kterými si prochází člověk, ze kterého se stane osoba závislá na alkoholu. Nyní se zaměříme na různé kategorie těchto osob, co se týče intenzity pití a (ne)schopnosti abstinence. Přesněji řečeno, jde zde o různé typy závislosti¹⁵, které v roce 1960 stanovil již zmíněný E.M.Jellinek. Jedná se o pět typů závislosti.

---

¹⁴ Srov. SKÁLA, J., ...*až na dno!?*, s.46

¹⁵ Stejně jako u stádií i druhy závislosti dle Jellinka popisují tito autoři shodně: PITA, D.D., *Nezdravá závislost*, s. 29-30, dále také srov. MUDr. KVAPILÍK, MUDr. SVOBODOVÁ a kolektiv, *Člověk a alkohol*, s. 33-35, SKÁLA, J., ...*až na dno!*, s. 46-47, na webu: www.alkoholik.cz

Typ alfa se vyznačuje zejména nedisciplinovaným pitím a pro dotyčného může být nepříznivý především ze společenského hlediska, protože dochází k občasným excesům. Ovšem jelikož není zaznamenán závažnější postup, může se tento typ projevovat spíše jako problémový piják. Tato osoba umí své pití regulovat, aniž by musela zcela abstinovat a můžeme zde pozorovat abúzus (nadužívání alkoholu), který trvá i 30 nebo 40 let.

V případě **typu beta** se nejedná o psychickou ani fyzickou závislost, ale po dlouhodobém užívání alkoholu dochází ke zdravotním komplikacím (např. cirhóza jater).

Typ gama se vyznačuje velkou tolerancí na alkohol a nekontrolovaným pitím, ovšem zde je závislý schopen abstinence. Dále se také vyznačuje především psychickou závislostí.

Pro **typ delta** se výše uvedená stádia nehodí z toho důvodu, že nejde o nekontrolovatelnost v pití, ale o neschopnost abstinence. Tento typ mívá abstinenční příznaky, čili jde o fyzickou závislost, a málokdy je zcela střízlivý, ale ani se nevyznačuje nápadnou opilostí.

Typ epsilon nebo také dipsománie, což podle psychologického slovníku znamená: občasné nepřekonatelné nutkání k pijáctví, laicky označováno jako "kvartální pijáctví"; může být příznakem maniodepresivní psychózy.¹⁶

Všechny výše uvedené typy mohou být jakýmsi vodítkem, či ukazatelem, že závislost není zcela jednoduchá záležitost, protože se nemusí vždy projevovat stejně. Proto na ni nelze nahlížet povrchně.

---

¹⁶ HARTL, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*, Praha, Portál, 2000, s. 115

2. Závislost na alkoholu jako nemoc duše

V této kapitole se práce orientuje na alkoholismus ne jako společenský jev, ale jak název kapitoly napovídá, jde především o alkoholismus chápaný jako nemoc duše. Pro pochopení tohoto označení, se práce zaměřuje na vymezení pojmu duše, jak ji lze chápat pro potřeby této práce. Následně je znázorněna duchovní rovina alkoholismu. Další část kapitoly se pak zamýšlí nad neméně důležitým jevem, kterým je svoboda. Myšlena ve vztahu člověka závislého na alkoholu. A na závěr se práce soustředí na vztah alkoholika k víře. Zde se bude jednat zejména o zamyšlení, které se nemusí nutně vztahovat na všechny stejně.

2.1 Chápání alkoholismu jako nemoci

To, že je závislost na alkoholu nemoc, je uvedeno již v první kapitole, kde je citována definice závislosti podle Mezinárodní klasifikace nemocí. Ovšem všeobecně lze konstatovat, že alkoholismus je stále považován a prezentován spíš jako sociálně patologický jev. Je pravda, že závislost na alkoholu patří mezi tyto, ve společnosti nežádoucí jevy, ale přesto všechno spotřeba alkoholu v České republice neklesá¹⁷. A mezi těmito čísly o součtu spotřebovaných litrů alkoholu se nachází i alkohol těch, kteří jej pijí tak, že jsou na něm závislí.

Nejsou to tedy pouze lidé, kteří se s ním chtějí pobavit či ho ochutnat. Tito lidé alkohol ke svému životu potřebují, tak naléhavě, že jsou kvůli němu schopní lhát, hádat se, krást i podvádět. A v neposlední řadě mu dovolují, aby se vkrádal do jejich života tak intenzivně, že jej může zcela zničit. V tomto případě je nezbytné pochopit

---

¹⁷ Statistické údaje jsou dostupné na stránkách ČSÚ: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/0E004008E7/\\$File/30040802.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/0E004008E7/$File/30040802.pdf), dále jsou tyto údaje k nahlédnutí v příloze této práce.

tuto závislost jako nemoc, která dotyčného omezuje stejně jako jiné nemoci ze kterých se potřebuje uzdravit.

Tuto skutečnost potvrzují názory odborníků i zkušenosti samotných alkoholiků, které jsou uvedeny následovně.

Za alkoholiky samotné hovoří názor skupiny Anonymních alkoholiků¹⁸, která se k závislosti na alkoholu vyjadřuje jako k chorobě, kterou je třeba léčit. Dále se také zmiňuje o faktu, který napadá převážnou většinou alkoholiků, ale také jejich okolí. Jedná se o pocit mravního selhání nebo také o slabou vůli. Ovšem v případě, kdy je zřejmé, že alkohol člověka natolik přemohl a on již není svým pánem, nelze zde hovořit o mravním selhání, protože i tento člověk se může z plných sil snažit alkohol přemoci, ale nemá na to sílu, jelikož je nemocný.¹⁹

Jako odborný pohled na problematiku alkoholismu - nemoci, je předložen názor výše zmiňovaného Doc. Skály, který ve své knize uvádí, že alkoholismus v pravém slova smyslu nelze brát na lehkou váhu, protože silně zasahuje do života dotyčného. Hlavním ukazatelem chorobného stavu člověka je pak důkaz toho, že alkohol není užíván z důvodu potěšení nebo pobavení, ale právě pro jeho účinek, zejména se pak jedná o únik od reality. Závislý člověk jej užívá pro vymanění se ze všedního života svých problémů a alkohol u něj nastupuje jako léčebný prostředek. V tomto momentu je důležité si uvědomit, že se jedná o bludný kruh, kdy člověk pije kvůli tomu, že má určité problémy a ty se zhoršují právě proto, že pije a tak pije ještě víc, alkohol je tak (ne)smyslem jeho života.²⁰

Dále se také k závislosti na alkoholu, jako nemoci vyjadřuje katolický kněz Doc. Opatrný ve své knize *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*, který nazývá alkoholismus nemocí, a to z toho důvodu, že zasahuje do různých oblastí lidského života. Zmiňuje zde důsledky, které závislost na alkoholu přináší a to zejména psychické, fyzické, sociální a také duchovní. Zdůrazňuje, že alkoholismus není druhem neposlušnosti nebo mravní nedokonalosti a proto nemá smysl

---

¹⁸ O této skupině se podrobněji zmiňuji v následující kapitole Překonávání alkoholismu.

¹⁹ dostupné na: <http://aacesko.sweb.cz/odpovedi/001.html>, citováno 7.10.2009

²⁰ Srov., SKÁLA, J., ...*až na dno!*?, s. 40-41

alkoholikovi vyčítat jeho chování. Na místě je důsledná léčba a varuje před milosrdnou pomocí, která může alkoholikovi jen uškodit, zejména v popírání jeho závažného problému a to např. zahlazováním jeho problémů, které si alkoholem přivodil.²¹

„Alkoholismus v pravém slova smyslu není jen nekázní, morální vadou, ale je to nemoc, která má těžké důsledky jak somatické, tak psychické i duchovní a v neposlední řadě i důsledky sociální (ohrožení, případně rozpad rodiny, ztráta zaměstnání, narušení přátelských vztahů s těmi, od nichž si alkoholik půjčuje a není schopen vrátit apod.). (...) Protože je alkoholismus nemoc, nemůže být stav odstraněn ani morálními apely na alkoholika, ani jeho snahou, mnohdy třeba i upřímně míněnou. Alkoholismus je třeba odborně léčit, ale nelze jej vyléčit tak, že by se člověk stal někým, kdo je schopen alkohol konzumovat s mírou a bez závislosti.“²²

Podstatou těchto názorů je, že nelze alkoholismus považovat za určité mravní selhání, nebo slabost a to zejména v případě, kdy se alkohol stává středem všeho dění. Ovšem v této práci se tyto názory mohou jevit jako diskutabilní, protože se setkáváme i se zcela opačným pohledem na situaci. K tomu se však dostaneme níže.

2.2 Pojem duše

Duše člověka je od pradávna popisována mnoha způsoby a lze ji chápat ve zcela odlišných aspektech. Mluví se např. o filozofické, psychologické, duchovní, či esoterické koncepci duše. Ovšem tato část práce jen lehce představí psychologický aspekt duše, zbylé koncepce nechá úplně stranou a pak se pokusí co nejsnaživěji popsat duši ve spirituální rovině a to zejména proto, že se tato práce zamýšlí nad tím, zda je možné uzdravení s pomocí víry. Skutečnost, že je zde zapojeno i

---

²¹ OPATRŇY, A., *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*, Pastorační středisko Praha, 2005, s. 53-54

²² Srov. Tamtéž, s. 53

psychologické vnímání má své důvody, jelikož psychologie náboženství²³ není neznámým jevem.

I když se tato pojetí duše mohou lišit, pro tuto práci je důležité, že je duše určitým způsobem nemocná, ať se jedná o psychologické²⁴ či spirituální vysvětlení. Lze tedy říct, že nemusí být až tak rozhodující, jak chápeme duši, byť vysvětlení tohoto pojmu je na místě, ale že je hlavně důležité zamyslet se nad tím, jak můžeme této nemocné duši pomoci. Ale než se dostaneme k tomuto tématu, tak se na duši podíváme více zblízka.

2.2.1 Psychologické pojetí duše

Psychologie nemá zcela jednotnou definici, proto ani nemá smysl ji zde uvádět. Duše každého člověka je jedinečná a touto jedinečností nás utváří. Navíc v psychologii nalezneme tolik různých přístupů a teorií, že by mohla být vyčerpána celá práce a to není jejím záměrem. Proto jsou zde uvedeny jen některé představy o duši, aby bylo jasné, proč lze duši rozlišovat ve více rovinách.

Ve sborníku s příznačným názvem *Duše*, můžeme například citovat příspěvek psycholožky Ivany Veltrubské, která po mnohaleté psychologické praxi s klienty uvádí, co bylo předesíláno hned na začátku: „Nelze asi obecně definovat duši, protože duše každého z nás je jiná(...)Duše hovoří emocemi.“²⁵ Dále pak mluví o tom, že pokud se duše projevuje ne zcela správným způsobem, nejde o to, že by byla špatná, ale má na sobě pouze nánosy, které ji brání ukázat se v pravém světle. Právě

---

²³ O vztahu psychologie a náboženství se můžeme dočíst v různých publikacích teologů i psychologů, kteří ji dávají do vzájemného vztahu. Např. jde o tyto knihy: KOHUT, P.V., *Co je spirituální teologie?*, Kostelní Vydří, KN 2007, dále také SUDBRACK, J., *Náboženská zkušenost a lidská duše*, Kostelní Vydří, KN 2002, nebo také zajímavý Sborník reflexí psychologů, teologů, religionistů vztahující se zejména k názorům C.G. Junga s názvem *C.G. Jung a křesťanská spiritualita*, Praha, Portál 1998.

²⁴ Psychologie je v dnešní době, dle mého názoru téměř ve všem. Je to moderní věda a ve společnosti je zcela běžné řešit všemožné potíže právě u psychologů. Já osobně si této vědy vážím, ale zastávám názor, že to může u některého člověka vyvolat dojem, že už se o sebe nemusí starat a udělá to za něj právě psycholog. Ve spiritualitě vnímám větší hloubku a proto zde uvádím obě pojetí, aby si čtenář uvědomil, že na tento problém, lze nahlížet i jinak.

²⁵ Sborník příspěvků z kurzu pro kazatele ČCE, *Duše*, Knihnice SPEKu, 2004, s. 10

proto, že se duše projevuje emocemi, tak se nimi i brání a bojí se, že nebude přijatá. Víceň zde paní Veltrubská shrnuje problematiku duše, jako touhu po tom být milována.²⁶

Stejný názor o nedefinovatelnosti duše má i americký psycholog Thomas Moore ve své *Knize o duši*, kde dále popisuje problematiku dnešní společnosti, které smysl duše obecně uniká. Zmiňuje, že zanedbávání duše vede k různým neduhům spojeným právě s duševními problémy, mezi které patří i závislosti, což jen doplňuje hlavní název této práce. Dále uvádí, že: „Duše není věcí, ale kvalitou či rozměrem zakoušeného a nás samotných. Má co dočinění s hloubkou, hodnotou, příbuzností, srdcem a podstatou osoby.“²⁷

Zde je obsaženo to, co si možná myslí většina lidí, duše je něco v nás, co v nás žije a dává věcem určitý smysl. Je to něco neuchopitelného, ale přesto to cítíme a víme o tom. Duše je v tomto případě zastoupena především pocity, které jsou v nás zabydlené a někdy si s nimi nemusíme vědět rady, protože své duši nenasloucháme. Neuspokojujeme její potřeby. Duše totiž potřebuje naši péči a pozornost, aby mohla plnit svoji funkci.

Pro zajímavost lze uvést ještě citaci z knihy *Člověk a duše* od C.G.Junga, jednoho z nejznámějších psychoterapeutů minulého století, který na duši pohlíží s jistým obdivem a podtrhuje její neuchopitelný rozměr: „Duše obsahuje tolik záhad, co svět se svými galaktickými systémy, skýtajícími tak vznešenou podívanou, že jen duch zcela bez fantazie si nedokáže připustit svou nedostatečnost.“²⁸

---

²⁶ Sborník příspěvků z kurzu pro kazatele ČCE, *Duše*, Knihnice SPEKu, 2004, s. 10

²⁷ MOORE, T., *Knih o duši*, Praha, Portál 1997, s. 25

²⁸ dostupné na: <http://jung.sneznik.cz/vypisy006.htm>, citováno 15.10.2009

2.2.2 Spirituální pojetí duše

Stejně jako v psychologii, ani spirituální pojetí duše nelze definovat jednou větou či poučkou z teologického slovníku. Proto budou následovat určitá vyjádření, která s duší souvisí a jak ji lze chápat v křesťanské spiritualitě. I přes výše zmíněnou propojenost mezi náboženstvím a psychologií se jedná o zcela jiné chápání, které si zde zkusíme odkrýt, aby bylo srozumitelné pro další část této práce.

Ještě je také důležité poznamenat, že v křesťanství se rozlišuje pojem duše a Duch, což nemusí být pro každého zcela zřetelné, proto neškodí poukázat a vysvětlit rozdílnost těchto slov.

„Duch svatý není neurčitá duchovní energie, projev božské moci, ale Boží osoba. Spolu s Otcem a Synem patří Duch svatý do společenství tří božských osob – Nejsvětější Trojice – Trojjedinného Boha.

Když sv. Augustin vysvětluje vztahy mezi osobami v této Trojici, říká o Duchu svatém: „Duch svatý je láska mezi Otcem a Synem“. Duch svatý je zároveň darem, poutem lásky i Láskou - Osobou. Je tím, kdo sjednocuje a vytváří společenství. Tak jako se Bůh neuzavírá ve své lásce sám do sebe, ale touží zahrnout svou láskou každého člověka, tak si nenechává pro sebe ani Ducha svatého. Vylévá ho na nás, dává nám tento úžasný dar a v něm sám sebe. „Všichni jsme byli napojeni jedním Duchem“. (1Kor 12,13)²⁹.

Duch³⁰ je tedy jedna z osob Nejsvětější Trojice a skrze něj proudí božská láska ke všem věřícím lidem. „Jeho úlohou je umožnit věřícím styk s Kristem a jeho prostřednictvím s celou Trojicí.“³¹ Jde tedy o osobu, o Boha. Lidská duše v křesťanském chápání je chrámem Ducha tím, že se otvírá Bohu a je jím ožívána. V tomto pojetí je duše chápána jako celý člověk. Se svou duchovní i tělesnou částí. Takto se o duši hovoří např. v Písmu svatém a Katechismu katolické církve.

Zde je duše popisována jako lidská osoba, která skrze svou duši prožívá duchovní život. Zdůrazňuje se zde především jednota těla a duše, které jsou neoddělitelné, protože lidské tělo je stvořeno Bohem a jeho Duch mu dává život. Jde

²⁹ dostupné na: http://www.vira.cz/glosar/index1.php?sel_id=5, citováno 16.10.2009

³⁰ Duch v křesťanském chápání je nazýván Duch Svatý, třetí z trojice božských osob.

³¹ KOHUT, P.V., *Co je spirituální teologie?*, Kostelní Vydří, KN 2007, s. 26

tedy o život celé lidské bytosti, kde duše nepůsobí samostatně. Dále je zde také vyjádřena nesmrtelnost duše a to v souvislosti nezničitelného vztahu věřícího člověka a Boha.³²

Ovšem je třeba si uvědomit, že duši nelze chápat jako nesmrtelnou substanci putující skrze životy lidí, v pravém slova smyslu. Duše v křesťanství je nesmrtelná, protože ji tak učinil Bůh. A to v souvislosti s tím, že pokud se odevzdáváme Bohu, on nás vede ke spáse duše.

„Její nesmrtelnost není vlastností, kterou by přirozeně disponovala, nýbrž která je jí darována; duše je nesmrtelná na základě toho, že jí Bůh dává podíl na svém nesmrtelném životě“.³³

V tomto chápání je duše synonymem pro člověka. Proto lze o této duši na závěr napsat, že tak jako každý z nás je jedinečný a neopakovatelný, tak jedinečná a neopakovatelná je každá lidská duše.

2. 3 Duchovní rovina alkoholismu

V předchozích podkapitolách byl vymezen pojem duše a nyní je podstatné nahlédnout na duchovní oblast závislosti na alkoholu. Nepůjde o žádnou hlubokou analýzu, či konkrétní případ, a v zásadě se vyhneme zobecňování. Každý je osobnost se specifickými požadavky, ovšem u alkoholiků je jeden problém naprosto stejný. Je jím závislost a ta duši neprospívá, neboť duši se lépe dýchá ve volnosti. Svobodě je věnována další pasáž, čili tu momentálně necháme stranou.

Výše se hovořilo o alkoholismu jako o nemoci v pravém slova smyslu. Ovšem bylo také zmíněno, že tyto názory nemusí být zcela jednoznačné. V této pasáži se podíváme na jiný pohled, který na alkoholismus nepovažuje přímo za chorobu.

---

³² Skupina autorů, o křesťanském pojetí duše píše KOLÁŘ, O., *Pojetí duše v náboženských tradicích světa*, DharmaGaia, Praha 2007, s. 178-181, dále také na:

(http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=&sel_tema=37&sel_podtema=219&sel_text=275)

³³ Srov. Skupina autorů, o křesťanském pojetí duše píše KOLÁŘ, O., *Pojetí duše v náboženských tradicích světa*, s. 189

Právě v náboženském prostředí (zde myšleno tradičně katolické) se lze setkat s mnohdy převládajícím názorem, že podlehnutí démonu alkoholu je mravní selhání či důsledek slabé víry. Člověk, který je v moci démona, se dostal na úplně jinou cestu, než zamýšlel v době svého spojení s Bohem. Jelikož víra v Boha je především o svobodě, jak se dozvíme v následující kapitole. Což znamená, že Bůh chce, aby ti, kteří v něj věří, sdíleli jeho lásku a pravdu a žili s ním v této víře a věrnosti. Pokud se ovšem člověk odpoutá od svého společenství a začne se potýkat s alkoholem, dochází zde k odpoutání se i od Boha. To je viděno jako hřích.

„Kdo se dopouští hříchu, nekoná pouze nějakou morálně odsouzeníhodnou činnost, ale dopouští se nečistoty, zjevuje stav svého nitra i to, že je synem ďábla a proto se přímo staví proti Ježíši Kristu i Bohu a podřizuje se ďáblově vládě.“³⁴

Pokud je tedy podlehnutí alkoholu vnímáno jako selhání víry, lze v této citaci, vyměnit slovo ďábel za alkohol a to z toho důvodu, že pokud je na něm člověk závislý, podřizuje se také jeho vládě a staví se proti Bohu. Protože hřích je odcizení se Bohu.

V tomto momentě lze výrazně pocítit rozdílnost v chápání alkoholismu jako nemoci uvedeném výše, a v alkoholismu, který je považován za hřích. Nyní se možná nabízí rozdělení na překonávání této problematiky do dvou směrů, jelikož se tento pohled může jevit natolik rozdílný a může nás napadnout, že nelze dojít ke stejnému uchopení pomoci.

Ovšem zde je třeba zdůraznit³⁵, že i věřící člověk svoji víru prožívá a zároveň neoddeluje od života, kde mu někdy nabízí své řešení rozum.³⁶ Stejně tak nevěřícího člověka nemusí nutně zachránit klasický lékařský přístup. K tomu se však dostaneme později.

---

³⁴ DONGHI, A., *Hle, všechno tvořím nové*, Kostelní Vydří, KN, 2002, s. 33

³⁵ A troufám si to tvrdit i přes názorovou odlišnost.

³⁶ Například při určité nevolnosti užije nějaký lék, který pomůže a ví, že např. modlitbou se této nevolnosti nezabývá.

Nyní je podstatné, že byla nastíněna duchovní rovina, která umožňuje dívat se na alkoholismus jako na závažný problém, a to nejen z pozice nemoci, ale také oslabení víry.

2.4 Ztráta svobody a víry!?

To, že je zde věnován prostor i svobodě má svůj důvod. Pokud se hovoří o závislosti, pak svoboda je jejím protikladem. Buď jsme závislí, nebo jsme svobodní. Nikdy ovšem nelze být svobodný a přitom závislý, v tomto případě, na alkoholu.

V názvu je ještě zakomponována ztráta víry a to z toho důvodu, že pokud člověk ztratil svobodu, pak je možné ji spojovat i se ztrátou svobody, což se uvidí na konci kapitoly.

2.4.1 Svoboda u závislých na alkoholu

Svoboda se obecně chápe jako stav, kdy si můžeme dělat, co chceme. Jsme tedy svobodní k různým úkonům, rozhodnutím, apod. Není třeba zde rozvádět dlouhé diskuze o různých pojednáních o svobodě, kterých bychom, zejména ve filozofii, našli spousty³⁷, protože to není předmětem naší práce.

Zde se bude zvažovat svoboda, respektive její ztráta, u alkoholiků. Pouze v této části si rozdělíme alkoholiky na *věřící* a *nevěřící*. I když v určitých fázích alkoholismu nemusí religiozita hrát roli, rozdíl je však patrný zejména v chápání svobody. A to v souvislosti, pojetí svobody pro *věřícího*, respektive křesťana a běžného *nevěřícího* člověka, který jí pojímá obvykle jako dělat si, co sám uzná za vhodné, nepodřizuje se žádné autoritě apod. To že je zde uvedeno rozdělení na dva typy lidí podle přístupu ke svobodě, je i z toho důvodu, že tento pojem je velmi

---

³⁷ O svobodě například v knize *Politická filozofie* od Adama Swifta.

široký a lze jej interpretovat několika různými způsoby. Zde se práce zaměřuje jen na svobodu versus alkoholici, rozdělení na *věřící* a *nevěřící*.

V kazuistikách se objevují lidé, řekněme *nevěřící*, ve smyslu, že nejsou křesťany a chápání svobody v pojetí *věřícího* je pro tuto práci důležité, protože se dále hovoří také o překonávání v duchovní rovině, čili ani chápání tohoto pojmu v souvislosti s vírou, nelze zanedbat.

2.4.1.1 Nevěřící člověk-alkoholik a svoboda

Je jisté, že mnoho alkoholiků si dlouhou dobu myslí, že jsou svobodní. To, že svobodní nejsou, je zřejmé již z názvu nemoci, kterou trpí a tou je závislost na alkoholu. Někdy může trvat celé roky, než si člověk uvědomí, že překročil onu hranici mezi svobodou a závislostí. V horších případech k tomuto uvědomění nedojde nikdy.

Pro ilustraci se zaměříme na konkrétní případ, uvedený v první kapitole. Zde se jedná o alkoholiky typu gama (podle Jellinkova rozdělení), kteří se nejeví jako „typičtí“ alkoholici, co denně pijí, aby se uklidnili, nebo doplnili hladinu alkoholu v krvi. Závislost se projevuje hlavně po užití alkoholu, kdy nad sebou dotyčný ztrácí kontrolu. Proto zde může být dobře znázorněno, jakou roli hraje svoboda. Mezi tyto typy patří i slečna S. a pan M.³⁸

Každodenní piják je nesvobodný už z toho důvodu, že jeho denní režim určuje alkohol a vše se točí právě kolem něj. Naopak „záchvatovití“ pijáci, kteří jsou schopni abstinence, byť se může jednat o vynucenou, se projevují nesvobodně, hlavně v opilosti. Tito lidé mohou být svým způsobem svobodní, co se týká běžných situací, protože k nim nepotřebují alkohol. Čili relativně mohou zvládat zaměstnání i péči o rodinu apod. Jsou pak ovšem takové situace, kdy dojde k nějakému excesu a

---

³⁸ Kazuistiky těchto lidí jsou součástí přílohy, kde jsou posány jejich osobní příběhy spojené s užíváním alkoholu. Pro ochranu jejich soukromí, neuvádím jejich jména. V této kapitole čerpám z jejich zkušenosti, proto zde uvádím pouze případ tohoto typu alkoholismu, i když se nesvoboda vztahuje na všechny závislé.

po požití alkoholu se člověk stává sám pro sebe nezvladatelný. Neví, co dělá, říká se. V určitých momentech nekontrolují své chování a jednání, tudíž se dostávají do stavu osobní nesvobody. Chovají se závisle vůči alkoholu, který v tu danou chvíli určuje, co se bude dít a opilý člověk se v tuto chvíli nemůže vymanit z jeho vlivu. Čili pan M. například opakovaně abstinovat, ale vždy když se opil, nedopadlo to dobře. V lepším případě šlo o ztrátu věcí, v horším šlo o zdraví. To samé můžeme najít i v kazuistice slečny S., která se opakovaně dostávala do situací, kdy přicházela o doklady, klíče i peníze a stejně tak docházelo k újmám na zdraví.

V momentě, kdy alkohol převezme vládu nad jejich životem jsou alkoholici svým způsobem poraženi a zotročeni. Toto tvrzení lze podpořit citací z knihy *Anonymní Alkoholici*:

„Bažina kolem mne se prohlubovala. Můj nepřítel mě porazil. Alkohol se stal mým pánem.“³⁹

Takto popisuje svůj stav Bill⁴⁰ v momentě kdy si uvědomil, že nepocítuje již žádný z příjemných pocitů, které možná kdysi souviseli s alkoholem, právě naopak, cítí se alkoholem přemožen. To, že se stal jeho pánem, znamená, že Bill ztratil svoji svobodu. Tato citace je také most k druhému pohledu na svobodu z pozice věřícího člověka, protože skupina Anonymních Alkoholiků se uzdravuje právě s pomocí víry, ale o tom budeme hovořit až v další kapitole.

2.4.1.2 Věřící člověk-alkoholik a svoboda

Svoboda v pojetí *věřícího* člověka může být v mírném protikladu s předchozím. Jelikož tady se nejedná a svobodu dělat, co člověk chce, ale je svobodný, protože dělá to, co chce Bůh. Lze tedy říct, že se zde objevuje něco, co je nad ním a co určuje, co je pro něj svoboda a dobro. Bůh v tomto případě plní roli určitého rádce,

---

³⁹ Anonymní alkoholici, *Anonymní Alkoholici*, 2. české vydání, 1996

⁴⁰ Bill W. je jedním se spoluzakladatelů svěpomocné skupiny Anonymních alkoholiků, který již zemřel, ale jeho příběh je součástí knihy *Anonymní alkoholici*. Bill zde popisuje svou původní situaci a obrat k uzdravení, což je inspirativní pro ostatní alkoholiky, že se jim může podařit to samé.

protože věřící člověk ví, že Bůh pro něj dělá vždy to dobré. Pokud se mu odevzdává s vírou v tuto skutečnost, je svobodný. Proto je období závilosti pro tohoto člověka ukazatelem, že je něco jinak. Jelikož být na něčem závislý není to, co by Bůh chtěl. Následující citace utvrzuje v tom, že se jedná o nedorozumění mezi Bohem a závislým člověkem: „Špatně pochopená, „naplno užívaná“ svoboda může vést k totální nesvobodě. Člověk může „naprosto svobodně“ propadnout alkoholu – a pak už není svobodný, nýbrž závislý.“⁴¹

V dokumentu 2. vatikánského koncilu *Gaudium et spes* je svoboda vymezena také v souvislosti s důstojností člověka:

„Důstojnost člověka tedy vyžaduje, aby jednal podle vědomé a svobodné volby, to znamená hýbán a podněcován z nitra osobním přesvědčením, a ne ze slepého vnitřního popudu nebo pouze z vnějšího donucení. Této důstojnosti člověk dosahuje tím, že se osvobozuje z každého zajetí vášní, směřuje k svému cíli svobodnou volbou dobra a účinně a s vynalézavou příčinlivostí si obstarává vhodné prostředky. Zaměřenost k Bohu může hříchem narušená lidská svoboda plně uskutečnit jen s pomocí Boží milosti“.⁴²

Pokud by se za slovo vášeň doplnila závislost na alkoholu, znamenalo by to, že právě osvobození se od této závislosti, pomůže dotyčnému člověku, neboli hříchem narušené duši, získat svůj vztah s Bohem, ovšem jen s Jeho milostí. Ztráta svobody tedy nemusí nutně znamenat doživotní ztrátu. Pokud se opět naváže plnohodnotný vztah s Bohem, je možné ji s Jeho milostí získat nazpět. Jelikož jak ukazuje následující citace, svobodu nelze chápat jako „laciný“ dar od Boha.

„Člověk dostal od svého Stvořitele dar svobody. Tento dar mu umožňuje Boha milovat a oslavovat ho. Svoboda však má svou cenu. Svoboda neznámá svévoli. Neexistuje svoboda bez vázanosti. Člověk je odpovědný sám za sebe, za svého bližního a za svět. A zodpovídá se přímo Bohu. Ve společnosti, ze

---

⁴¹ dostupné na:

http://pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=H&sel_tema=10&sel_podtema=59&sel_text=2362,
citováno 10.10.2009

⁴² GS, 17. Dokument *Gaudium et spes* je jedním z celkem 16 dokumentů vydaných během II. vatikánského koncilu, který pojednává o vztahu církve k dnešnímu světu.

kteří se vytrácí zodpovědnost, zákony a svědomí, jsou ohrožovány základy lidského života.“⁴³

V této citaci, dostává svoboda ještě další rozměr, kterým je také odpovědnost, v tomto případě je to odpovědnost Bohu. Pokud se vrátíme k *nevěřící* osobě, může se mluvit o odpovědnosti k sobě samému či jeho blízkým. V obou případech se však hovoří o závislých lidech, tedy těch, co svobodu pozbyli.

Tato práce se ale na tyto lidi nedívá jako na hříšníky, či nezodpovědné lidi, byť tohle všechno sděluje a uznává. Má k nim určitou shovívavost, jelikož se snaží vidět je jako nemocné lidi, kteří trpí chorobou, která sužuje jejich duši a nedokáže ji nijak odstranit. Proto je nezavrhuje, ale naopak se snaží zjistit, jestli by jim nemohla pomoci víra, kterou mohou znovu, nebo úplně poprvé spatřit na své životní cestě.

2.4.2 Alkoholik a víra

C.G.Jung uvedl, „že bažení po alkoholu odpovídá na nižší úrovni duchovní touze lidské bytosti po plnosti“.⁴⁴ Tento citát může být vstupem do této podkapitoly, která se orientuje na hůře uchopitelnou část a tou je vztah alkoholika a víry. Není totiž jednoduché říct, že alkoholici nemají žádnou víru, protože je to zcela subjektivní pocit a ani nelze říct, zda ji mají. Můžeme se ovšem zamyslet nad tím, jakým směrem se víra může ubírat a to ve dvou případech. U člověka, který ji měl a ztratil a toho, který ji neměl, ale může ji nalézt. Před tím však nebude od věci zastavit se u víry pojmenované a to křesťanské.

Vírou se obecně rozumí určitý důvěrný vztah mezi někým nebo něčím. Lidé mohou věřit v ledacos, co v nich vyvolává důvěru. Mnohdy založenou na nějaké zkušenosti. Pro tuto práci má ale svůj podstatný význam víra křesťanská.

Podle křesťanství se víra odehrává mezi člověkem a Bohem.

---

⁴³ JAN PAVEL II, *Nebojme se pravdy*, Praha, Zvon, 1997, s. 33

⁴⁴ Srov. NEŠPOR, K., *Zůstat střízlivý*, s. 131

„Křesťan věří, že Ježíš Kristus je spasitel (tedy ten, kdo nás zachraňuje z moci hříchu a zla pro Boha), že tento Ježíš je synem Božím, který těm, kdo v něho uvěřili, dává svého svatého Ducha a účast na svém životě. Křesťan tedy zná Boha Otce, jeho syna Ježíše a Ducha svatého a tyto tři vyznává jako jednoho Boha ve třech osobách - Trojici.“⁴⁵

Takto přijímají víru křesťané, jedná se zde o pojmenované osoby, které jsou součástí uskutečňování víry v Boha, který promlouvá k člověku a člověk mu naslouchá a věří mu. Stejně tak se člověk ptá Boha a ten mu odpovídá skrze Písmo a Ducha svatého, přes kterého proudí do člověka-duše boží láska, jak bylo uvedeno již v kapitole o duši. Podle Opatrného je víra: „...odpověď člověka Bohu, který se mu zjevuje a sdílí a zároveň jej hojně ozařuje světlem při hledání posledního smyslu života.“⁴⁶

Jak bylo předesláno v úvodním citátu, autor dává touhu po alkoholu do souvislosti s duchovní touhou po plnosti. A to je blízké tomu, co má být klíčové v této části práce. Zde se uvádí do souvislosti alkoholik a víra. Z předchozích kapitol je známo, že alkoholik je nemocný člověk, má nemocnou duši a ztratil svobodu.

Podle Jungova citátu tato nemocná duše touží po plnosti a ta může být uspokojena něčím, v co už možná nevěřila a nebo věřila, ale ztratila ji. Lze tedy tento citát interpretovat jako potřebu duchovního uspokojení v souladu s vírou, která čeká na každého člověka, aby ji našel a ona ho mohla doprovázet na jeho cestě životem.

U *věřícího* člověka, je závislost na alkoholu chápána jednoznačně jako hřích, jak bylo uvedeno v podkapitole duchovní rovina alkoholismu.

V tomto pojetí je alkoholismus součástí všech různých pokušení, které *věřícího* člověka odvádí od jeho prapůvodního smýšlení a zcela mu přeměňuje hodnoty a normy, které do jisté doby respektoval a bral jako sobě vlastní. Což se dá obecně

---

⁴⁵ dostupné na: http://www.vira.cz/glosar/index1.php?sel_id=6, citováno 25.10.2009

⁴⁶ OPATRNÝ, A., *Cesty pastorače v pluralitní společnosti*, Kostelní Vydří, KN, 2006, s. 66

vztáhnout na všechny alkoholiky. Jelikož se ve většině případech postupně vzdávají svého dosavadního života a nezřídka zasahují do životů svých blízkých, myšleno ve špatném slova smyslu.

Něvěřící člověk, zdá se, může mít tuto situaci ztíženou proto, že se po svém návratu z alkoholového úniku, takzvaně nemusí mít kam vrátit. Nepatřil do společenství s Bohem a i když má svou rodinu, která jej přijímá, nemusí to být zcela dostačující. Jelikož se hovoří o lidech závislých, nejde jen tak zvednout se a jít dál. Jejich duše utpěla určitou újmou na svém zdraví. A pokud dojde ke šťastnému rozhodnutí, zkusit svou duši zachránit, nebo uzdravit, je třeba zajít dál, než k pouhé abstinenci. Ta totiž není sama o sobě nemá smysl, pokud její dodržování nemá smysl pro toho, kdo se k ní rozhodl. Musí zde dojít k vnitřnímu obratu a opravdové touze, TO jednou pro vždy změnit.

Proto se bude následující kapitola věnovat překonávání tohoto úseku v životě závislého, kdy se rozhodl, což je považováno za základ, že se chce uzdravit. Následující řádky se pokusí co nejlépe ukázat cesty, kterými se lze vydat. A nejsou věnovány jen *věřícím*, byť se bude více hovořit o duchovním překonávání a o Bohu. Svého Boha totiž lze najít kdykoliv, jen pokud budou chtít.

Tenhle názor, neboli postoj k Boží lásce a otevřenosti může potvrdit i mínění B. Lonergana ve sborníku reflexí, kde uvádí, že: „Boží láska se nabízí všem lidem v každé době a na každém místě.“⁴⁷ Což dokazuje, že Bůh nás obklopuje pořád, jen někteří jej ale vidí a přijímají jeho náklonnost. Obzvláště v dnešní době, kdy se vše snaží vysvětlovat rozumem, je velký problém vnímat Boží přítomnost, která se nikdy nevytratila. Jen lidé se k ní již tolik neupínají a snaží si žít po svém, což pro ně nemusí být vždy dobrá volba, jelikož se nezřídka dostávají do těžko řešitelných situací.

Ještě než tedy přejdeme k další kapitole, je třeba odpovědět na otázku, která vyvstala v nadpise této podkapitoly. Můžeme tedy hovořit o ztrátě svobody a

---

⁴⁷ Srov. sborník reflexí psychologů, teologů, religionistů, *C.G. Jung a křesťanská spiritualita*, s. 65

víry? V pasáži o svobodě zaznělo jednoznačné ano. Bylo uvedeno, že *věřící* i *nevěřící* člověk, jelikož je závislý, není svobodný.

Ovšem ztráta víry není takto jednoznačná. Stejně tak jako je diskutabilní problematika alkoholismu - nemoci, nabízí se takhle přemýšlet i o ztrátě víry. Na straně jedné se mluví o hříchu, který je právě v křesťanství spojován se slabou vírou, jak bylo uvedeno výše. Ale co takový *nevěřící*? Co když po svém pádu na dno, kde zakusí opravdové utrpení, víru nalezne? Zde nelze hovořit o ztrátě v žádném případě a *věřící* člověk, který se rozhodne přestat pít se k ní může vděčně navrátit, byť se na chvíli odpoutal.

3. Překonávání alkoholismu

Poslední kapitola by se mohla považovat za určitý souhrn pomoci nabízené závislým na alkoholu v tom smyslu, že zde neuvádí jen jednostrannou pomoc, ale snaží se představit více možností. Nikdy totiž nelze aplikovat pouze jeden přístup na všechny, zvláště pokud se jedná o tak specifický problém, který zasahuje oblast duše člověka.

V první části práce budou zmíněny některé druhy odborné/lékařské péče, formou stručného přehledu, tento přehled má také souvislost s uvedenými kazuistikami, které jsou součástí příloh a tyto druhy jsou zde zmiňovány. Dále je to také z toho důvodu, že i když se práce zaměřuje především na překonávání s pomocí víry, je možné, aby se odborná i duchovní péče doplňovaly. V některých případech je to dokonce nezbytné.⁴⁸

V další části se práce zabývá skupinou Anonymních alkoholiků, kde hraje důležitou roli víra v tzv. "Vyšší sílu" a ta je důležitá pro tuto práci, v tom smyslu, že skupina Anonymních alkoholiků může přispět k odpovědi na otázku, zda alkoholismus překonat vírou, jelikož jejich program uzdravování s ní velmi úzce souvisí. Nepůjde o podrobné představování této skupiny, bude se zde především hovořit o jejich programu a způsobu léčby.

A v neposlední řadě bude představen jiný druh pomoci, v oblasti duchovní, kterým je pastorece. Bude zde řečeno, co je to psatorace a jak může být nápomocna lidem, kteří hledají pochopení ve svém trápení s alkoholem.

---

⁴⁸ I MUDr. Nešpor uvádí ve svých knihách alternativu duchovní pomoci (Zůstat střízlivý, Jak překonat problémy s alkoholem). Stejně tak autor několika publikací zabývajících se pastorcí, Opatrný, neopomíjí odbornou lékařskou pomoc. O pastorcí více v podkapitole, která je na ni zaměřena.

3.1 Způsoby překonávání závislosti na alkoholu

Jelikož se bude hovořit o způsobech překonávání, je důležité užít dalšího členění, protože jedna část bude představovat lékařskou pomoc, druhá pak pomoc duchovní.

3.1.1 Stručný přehled lékařské pomoci

Zde bude následovat krátký úvod do čtyř lékařských typů pomoci v závislosti na alkoholu. Jak bylo psáno v úvodu, nebudou pokryty všechny nabízené možnosti pomoci u nás. Zde půjde o výběr, řekněme nejběžněji popisovaných zařízení, které nalezneme také v odborné literatuře.

3.1.1.1 Ambulantní léčba

Ambulantní léčba je většinou prováděna ve specializovaných zařízeních, kam klient dochází v určitý čas. Bývá buď součástí protialkoholní kliniky (např. Apolinář⁴⁹), nebo se jedná o psychiatrické poradny (tzv. AT poradny- poradny pro alkoholismus a toxikománii). Výhodou je, že není nutné přerušit pracovní poměr a být v pracovní neschopnosti.

Tento druh léčby je vhodný zejména pro závislé, kteří jsou schopni a ochotni takový druh léčby podstoupit. Klienti dochází na dohodnutou schůzku s lékařem a mohou dál pokračovat v běžných aktivitách, jak jsou zvyklí.

Součástí této léčby bývá obvykle psychoterapie, ta může být skupinová nebo individuální. Při skupinové terapii se klienti vzájemně podporují v abstinenci a učí se osvojit si nový životní styl bez alkoholu. Individuální terapie je pouze mezi lékařem a klientem. Dále může při ambulantní léčbě podáván Antabus nebo

---

⁴⁹ Uvádím psychiatrické oddělení U Apolináře, jelikož jsem ji v rámci sbírání materiálu k AP před dvěma lety navštívila.

antidepresiva, záleží na zhodnocení psychiatra. Užívání Antabusu člověka brání před napitím a má mu tak pomoci lépe překonat období abstinence. Pokud je Antabus v těle a dojde k užití alkoholu, objeví se nepříjemné příznaky (nevolnost, bušení srdce, bolest hlavy). Obvykle se užívá 1 rok.⁵⁰

3.1.1.2 Stacionáře

Léčba ve stacionáři je oproti ambulantní léčbě více intenzivní. Obvykle je od rána do odpoledne a klient je tedy v pracovní neschopnosti. Výhodou je, že jedinec je stále v kontaktu s rodinou a není tedy zcela izolován od svého okolí. Náplní denního stacionáře je skupinová psychoterapie a dále to mohou být různé skupinové aktivity (sportovní, kulturní, relaxační...), poradenství apod. Stacionární program trvá obvykle několik týdnů a o léčebný program se starají obvykle psychiatři, psychologové, sociální pracovníci a zdravotní sestry, případně rehabilitační sestry. Záleží na konkrétním programu v určitém zařízení.⁵¹

Tento druh léčby je určený pro klienty, pro které může být ambulantní léčba nedostačující (např. ze zdrav. hlediska), ale ústavní léčba ještě nemusí být jediným možným řešením. Stacionář je ale také vhodný jako následná péče po ústavní léčbě. Stacionární program může fungovat jako zdravotnické zařízení nebo v rámci nestátních neziskových organizací.

Noční stacionář u nás není až tak rozšířen a je zejména pro jedince, kteří mají určité rodinné problémy, nebo momentálně nemají kde bydlet. Dále však mohou setrvat v zaměstnání a stacionář navštěvují po práci.⁵²

---

⁵⁰ srov. NEŠPOR, K., *Jak překonat problémy s alkoholem vlastními silami*, Praha, Sportprag, 1996, s. 85

⁵¹ srov. http://sweb.cz/dpsondrejov/oddeleni/odd_2_stacionarni_program.html

⁵² Srov. NEŠPOR, K., *Jak překonat problémy s alkoholem*, s. 85

3.1.1.3 Poradny

Problémy s alkoholem, i když je má závislý především sám se sebou, se odráží ve více oblastech jeho života. Zejména se jedná o partnerské nebo rodinné problémy. Proto svou pomoc nabízí i manželské nebo rodinné poradny.

Některá ambulantní zařízení a stacionáře mají ve svém programu rodinnou terapii a v ústavní léčbě je tato terapie také nedílnou součástí. Pomoc terapeuta pomáhá klientovi a jeho rodině řešit problém závislosti na alkoholu dohromady a upevňovat tak jejich společný vztah. Nabízí vysvětlení závislosti a pracuje s rodinou jako celkem, který je závislostí ohrožen.⁵³

3.1.1.4 Ústavní léčba

Ústavní léčba probíhá v uzavřeném prostoru, kde je klient pacientem zdravotnického státního zařízení. Ústavní léčba trvá obvykle tři až šest měsíců a je dobrovolná. Jelikož jde o státní zařízení, je léčba hrazena ze zdravotního pojištění. V jednotlivých zařízeních platí určitá pravidla, které je nutno dodržovat, aby byla v léčbě disciplína, která je velmi důležitým prvkem léčby. Jedná se zejména o základní požadavky jako abstinence, spolupráce při aktivitách a terapiích.

Některá zařízení mohou mít i své specifické požadavky. Např. v léčebně Červený Dvůr nesmí docházet k fyzickému násilí, či psychickému týrání a projevům rasismu nebo k sexuálním vztahům mezi pacienty⁵⁴. Léčebný program se obvykle skládá ze skupinové psychoterapie, socioterapie, pracovní terapie, rodinné terapie. Některé léčebny nabízí víkendový nebo týdenní pobyt pro rodinného příslušníka.

Do léčebny je možné se objednat telefonicky nebo osobně. Po přijímacím pohovoru se klient stává pacientem léčebny a ihned je jeho nynější život řízen

---

⁵³ Srov. NEŠPOR, K., *Jak překonat problémy s alkoholem*, s.84

⁵⁴ Srov. <http://www.cervenydvor.cz/> dostupné dne 15.10. 2009

režimem léčebny. Pokud jsou u klienta viditelné abstinenci příznaky může být uzavřen na detoxifikačním oddělení, kde se zbaví tělesných příznaků.⁵⁵

3.2.1 Duchovní cesta k uzdravení

Cesta k uzdravení s duchovní náplní je obsažena v následujících dvou přístupech. V prvním se bude hovořit o svépomocné skupině Anonymních alkoholiků, a jejich tzv. “Vyšší síle“, která je silnější, než jejich vlastní, myšleno ve smyslu pomoci si sám, překonávat tuto závislost na alkoholu. Druhým přístupem zde uvedeným, pak bude pastorece.

3.2.1.1 “Vyšší síla“ u Anonymních alkoholiků

Hned v úvodu této pasáže je důležité uvést, proč se tato kapitola jmenuje “Vyšší síla“ u Anonymních alkoholiků. Jde zde o to, že Anonymní alkoholici jsou skupinou, která se nehlasí k žádnému náboženství. A i když se v jejich programu *Dvanáct kroků*, o kterém se bude hovořit níže, velmi často vyskytuje slovo Bůh, tak zde není nijak blíže určen a oni sami jej považují za Boha, kterého si každý člen chápe svým způsobem. Z tohoto důvodu je tedy v názvu pojem “Vyšší síla“, která vyjadřuje, že se jedná o něco, co dotyčného (v tomto případě alkoholika) přesahuje tak, že mu pomáhá v jeho úkolu, který by sám nezvládl.

První a velmi důležitý krok k uzdravování a překonávání závislosti na alkoholu, byl již zmíněn na konci předešlé kapitoly, je to vnitřní obrat ke změně. A tím je v tomto případě rozhodnutí žít bez alkoholu. Všechny způsoby překonávání nejsou zcela účinné, pokud není projevena upřímná snaha s pitím skončit. Pro budoucího abstinenta je důležité si uvědomit, že alkohol není středem jeho života a

---

⁵⁵ MACKOVÁ, L., *Srovnání dvou druhů léčby alkoholismu v ČR: ústavní léčba a skupina Anonymních alkoholiků*, Olomouc, Caritas, 2007. Absolventská práce, s. 21-22

začít si svůj nový život budovat tak, aby v něm bylo co nejméně situací, které jej k alkoholu budou znovu svádět. V některých případech je třeba změnit i zaměstnání, nebo přátele, nebo obojí.

Zaběhnuté koleje však nemusí být lehké opustit jen tak, proto může být užitečné setkávat se s lidmi, které spojuje stejný problém, ale nepotřebují navštěvovat žádné lékařské zařízení a nebo právě naopak potřebují doplnit léčbu o něco navíc. To mohou poskytnout lidé ve skupině Anonymních alkoholiků (dále AA)⁵⁶, jejichž program se opírá o spirituální zážitek a také o nalezení Síly silnější, než jsou oni – alkoholici.⁵⁷

AA je společenství lidí, kteří se rozhodli skoncovat s alkoholem a pomáhají si navzájem, jedná se tedy o svépomocnou skupinu. Sdružují se po celém světě, kde mají vytvořeny základny svého působení a setkávají se na pravidelných schůzkách. Jejich členem se může stát kdokoliv se rozhodne abstinovat. Jejich cílem je pouze dospět k trvalé abstinenci, což je náplní jejich programu, který se nazývá *Dvanáct kroků*, ze kterých se také skládá. Tyto kroky jsou stěžejní částí léčby, jelikož každý krok má určitý význam a smysl. Nyní je uvedeme⁵⁸ a pokusíme se rozebrat jejich význam.

Prvním krokem je přiznání bezmoci ve smyslu, neúnosnosti vlastního života s alkoholem.

Druhý krok vyjadřuje víru, že jen síla větší než ta, kterou alkoholici disponují, může pomoci ve zlepšení stavu duševního zdraví.

Ve třetím kroku se hovoří o svěřeni se do péče Boha, který je zde pojímán tak, jak ho každý chápe sám v sobě.

Čtvrtý a pátý krok je spojen s osobní morální inventurou, po které následuje přiznání všech chyb Bohu, sobě samému i blízkým.

---

⁵⁶ Více informací o skupině Anonymních alkoholiků, co nebude uvedeno v této práci, lze najít na webových stránkách www.aacesko.sweb.cz, nebo v tzv. Modré knize Anonymních alkoholiků, s jednoduchým názvem Anonymní alkoholici, ze které také čerpá tato práce.

⁵⁷ Srov. Anonymní Alkoholici, *Anonymní alkoholici*, s. 58

⁵⁸ Plné znění viz příloha

V šestém kroku je pak uvedeno odevzdání se Bohu k tomu, aby odstranil všechny nedostatky a sedmý krok podtrhuje pokornou žádost o toto odstranění.

Po vlastním polepšení následuje v osmém kroku sepsání všech ublížených osob a v devátém napravování všech případů, kde jim bylo ublíženo.

V desátém kroku se vrací k inventuře, kterou je nutné stále opakovat a pokud došlo k chybnému kroku, je důležité jej ihned napravit.

V jedenáctém kroku je opět zdůrazněn styk s jejich Bohem pomocí modlitby, aby skrze ni pomohl uskutečnit svou vůli.

Poslední krok pak hovoří o výsledku, kterým je spirituální zážitek, díky kterému mohou dále předávat své poselství o uzdravování.

Vidíme tedy, že z velké části se jedná o přiznání si své vlastní slabosti, uznání chyb a ublížení, kterých se dotyčný dopustil, jak na sobě, tak na ostatních lidech.

Také se zde hovoří o nalezení víry, která zde není interpretována v konkrétním slova smyslu. Spíše je zde považována za určitou sílu nebo vyšší moc, která pomáhá v jejich uzdravování. Boha zde najdeme v hned v několika krocích, ale také je zde uvedeno, že se jedná o Boha, jak jej každý vnímá sám podle sebe. To, že se nejedná o kolektivní vyznávání jednotné víry souvisí s podstatou skupiny AA, která se neváže k žádnému náboženství, jak bylo uvedeno výše. Hlavním prvkem víry v pojetí AA je, že tito lidé dospěli k tomu, že oni sami nejsou schopni vyřešit svůj problém, a že v jejich uzdravování hraje roli síla větší, než jejich vlastní.

Ovšem tento Bůh (v případě AA Vyšší síla) zde hraje nepochybně nejdůležitější roli. Jeho totiž žádají o pomoc, především v modlitbě a meditaci, kde s ním udržují vztah a promlouvají k němu. Závěrem všech kroků je spirituální probuzení, což vyjadřuje určitý duchovní posun a zcela nový pohled na osobní stav. Ten je pak důležité předat ostatním lidem, kteří k tomuto probuzení zatím nedospěli.

Pokud bysme chtěli všechny kroky shrnout, můžeme zde nalézt to nejzásadnější, co k jejich léčbě patří a tím je přiznání, uvědomění, odevzdání se, smíření, víra, přijetí, probuzení, předávání poselství.

Tohle chápání víry v uzdravení může být pro alkoholika významným posunem. Od výše popisované Boží lásky, která se nabízí všem lidem se nijak neliší. I zde je Bůh chápán jako ten, kdo pomáhá, koho pokorně žádají o *spolupráci*. Dá se říci, že tohle lidské uskupení, které se sice nehlásí k žádnému náboženství, má zcela jasný spirituální charakter.

Ukazuje, že potřeba zakoušet něco, co je nad námi, je zcela nezbytná pro pochopení vlastních slabostí, mezi které se v tomto případě řadí závislost na alkoholu. Tato skupina, která vznikla svépomocí, by dokázala zcela jednoznačně odpovědět hlavní otázku této práce, jelikož v jejím případě se uzdravuje jenom vírou. A tisíce členů po celém světě to mohu jen potvrdit.⁵⁹

Ovšem než se pokusíme zodpovědět tuto otázku úplně, je potřeba představit poslední výše předeslaný způsob duchovního uzdravování.

3.1.2.2 Pastorační péče

V závěrečné pasáži této kapitoly se zaměříme na nepříliš zmiňovanou oblast v prostředí léčby závislosti a tou je pastorační péče. O nevelkém povědomí hovoří například fakt, že málokdy nalezneme publikaci o alkoholismu, kde by byla uvedena pastorační péče. Většina knih o alkoholismu je častěji (ale ne vždy) psána odborníky v této oblasti, kteří na tento problém pohlížejí z pohledu jim vlastního. To se jeví naprosto v pořádku, protože není běžné např. od lékaře očekávat duchovní útěchu. Ale protože v případě alkoholismu, jde o celkové narušení lidského “fungování“, je třeba také poukázat na potřebu komplexnějšího řešení tohoto problému. Podle Mezinárodní zdravotnické organizace je zdraví stav, kdy jsou v souladu všechny části osobnosti⁶⁰, proto by nejdělnějším řešením bylo, starat se o všechny části dohromady.

---

⁵⁹ Srov. www.aacesko.sweb.cz

⁶⁰ Zdraví je stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, ne pouze nepřítomnost nemoci nebo vady. Nově se zavádí duchovní rovina., dostupné na: <http://www.ped.muni.cz/whealthedu/WEB/texty/Zdravi.htm>, citováno 1.11.2009

Ovšem nyní není našim cílem jej najít, ale představit jednu z možností péče o člověka, který je závislý na alkoholu a tou je pastore. Tento výraz, který pochází z církevního prostředí, je chápán především jako péče pastora (pastýře) o druhé (věřící), kteří jsou svěřeni do jeho péče. Je tedy projevem jeho starostlivosti o své bližní. Takto se nám pastore může jevit, jako pomoc pouze věřícím lidem. Ovšem není tomu tak, ale k tomu se dostaneme níže.

Důležité je především, že se jedná o pomoc druhým lidem, mezi kterými můžeme nalézt i osoby závislé na alkoholu a to je pro tuto práci podstatné. Stejně jako skutečnost, že se pastore uskutečňuje v duchu víry, jejímž významem při překonávání závislosti na alkoholu, se tato práce zabývá. Nyní se tedy podíváme, co je pastore, komu je směřována, v jakých oblastech působí, jaké jsou její předpoklady, co je její podstatou a jak si můžeme pastorační péči představit při zvládání alkoholismu.

Opatrný⁶¹ ve své knize *Pastore v postmoderní společnosti* uvádí, že: „Pastore znamená zabývání se lidmi v konkrétních životních podmínkách. (...) Jejím posláním je řešit konkrétní problémy konkrétních lidí ve světle a síle evangelia.“⁶² Pastoraci zde tedy chápeme jako pomoc, která se nabízí každému člověku, který se potýká s nějakými starostmi, na které se tento přístup snaží nalézt odpověď s pomocí evangelia.

Ovšem byť to může vypadat, že se jedná o křesťany, nebo ostatní věřící⁶³, kterým bude pomoc nabízena, není tomu tak. Pastore se vztahuje na všechny lidi, kteří její pomoc vyhledají, aniž by museli patřit k církvi nebo se vyznačovat určitou *pojmenovanou* vírou. Pastore se o tyto lidi stará s respektem k jejich vyznání, a bere na vědomí jejich osobní přístup k víře. To ostaně potvrzuje i Opatrný, v knize

---

⁶¹ Kněz pražské diecéze Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D., který je zakladatelem a ředitelem Pastoračního střediska v Praze, napsal několik knih, které se zabývají různými druhy pastore v různých časových a společenských rovinách. Proto v této kapitole čerpám převážně z jeho knih, jelikož popisuje i pastoraci v oblasti alkoholismu, který je ústředním bodem této práce. Dále je to také z důvodu čtivosti jeho textu, která je pro mě důležitá.

⁶² OPATRŇÝ, A., *Pastore v postmoderní společnosti*, Kostelní Vydří, KN, 2001, s. 9

⁶³ V tomto kontextu považuji za ostatní věřící např. evangelíky, protestanty apod.

Pastorace v méně obvyklých situacích, kde uvádí, že: „Je třeba jejich víru poznat a respektovat, ať už je jakákoliv.“⁶⁴

Dále v této knize pastoraci shrnuje takto:

„Pastorační péči v širším slova smyslu rozumíme takové jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, doprovázíme ho v jeho obtížích, nemoci, utrpení či umírání a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace včetně smrti, a to na jemu dostupné úrovni víry s perspektivou jejího možného rozvoje.“⁶⁵

Pastorace je tedy doprovázení člověka, spojená s respektem a porozuměním k němu i jeho situaci, kterou mu pomáhá s úctou překonat. A týká se jak věřících, tak i osob, které stojí na okraji církve. Zde je vhodné připomenout dokument *Gaudium et spes*, který říká, že: „Radost a naděje, smutek i úzkost lidí dnešní doby, zvláště trpících a chudých, je radostí i nadějí, smutkem i úzkostí učedníků Kristových.“⁶⁶ Což vypovídá o postoji církve ke všem lidem. Hovoří se zde o tom, že vše co se týká ostatních lidí se týká i božího lidu, který by měl v evangeliu najít odpovědi na otázky a situace v dnešní době. Mezi tyto situace lze zařadit i alkoholismus, kterým se také rozumí za smutná záležitost dnešní doby.

Opatrný v již zmíněné knize *Pastorace v postmoderní společnosti* shrnuje také určité předpoklady k úspěšné pastoraci v dnešní společnosti. Pro tuto práci je však nejpříznačnějším předpokladem především ten, který Opatrný uvádí jako první a tím je dobrá znalost společnosti a lidí v ní zastoupených i s jejich sociálním, či individuálním pozadím.⁶⁷

Lze tedy shrnout, že pastorace je pomoc provázená vírou, která je směřována všem lidem, a předpokládá se, že zná podstatu jejich strastí v dnešní době. V těchto strastech je pak v důstojnosti doprovází. Můžeme také rozlišovat některé formy

---

⁶⁴ Srov. OPATRNÝ, A., *Pastorace v méně obvyklých situacích*, s. 11

⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 9

⁶⁶ Srov. OPATRNÝ, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 9

⁶⁷ Srov. OPATRNÝ, A., *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 10

pastorace, kde si představíme tu nejzákladnější. Podle Opatrného je to pastorační rozhovor, který popisuje ve výše uvedené knize takto:

„Není to ani rozhovor za všech okolností silně nábožensky zabarvený, ani rozhovor zásadně „nenáboženský“.(...)Prvním a zásadním cílem pastoračního rozhovoru není ani vyřešení problému, ani poučení klienta, ale snaha dát člověku najevo, že od této chvíle nezůstává se svým problémem osamocen, protože v pastorujícím našel spojence. Cílem, který nemusí být ovšem vždy dosažen je, aby klient našel jako nejdůležitějšího a nejmocnějšího spojence ve své situaci Boha - čímž ovšem není vyloučena ani pomoc ani sounáležitost na lidské úrovni.“⁶⁸

Podstatou tedy je, že i když nemusí být ihned nalezena adekvátní pomoc a v některých případech to ani nemusí být v silách pastorujícího, je člověku někdo na blízku a dodává mu odvalu a sílu. Také je zde zdůrazněno spojení s Bohem, které by mělo být nejdůležitější při hledání opory a pomoci v dané situaci. Stejně tak je ale nabízena i pomoc “člověka k člověku“.

---

⁶⁸ Srov. OPATRŇÝ, A., *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*, s. 20

Závěr

V úvodní části této práce jsem si kladla za cíl uvést čtenáře do problematiky alkoholismu a to zejména v souvislosti s duševní nemocí. Hlavní otázkou pak bylo, zda lze alkoholismus překonat vírou?

V první kapitole jsem se tedy zabývala stručnému představení problematiky alkoholismu, které jsem považovala za podstatné k vytvoření představy, co je závislost na alkoholu a jaké jsou její projevy.

V druhé kapitole jsem se pak zaměřila na představení pojmů, které jsem dala do souvislosti s alkoholismem, hovořila jsem o duši a alkoholismu jako nemoci. V první řadě tedy šlo o vymezení pojmu nemoci, které bylo nezbytné pro uvědomění si, že závislost v pravém slova smyslu nelze brát pouze jako špatný návyk. Dále jsem se zde věnovala pojmu duše. Vymezila jsem ji ve dvou oblastech a to psychologické a spirituální. To vše posloužilo k přesnějšímu pohledu na lidskou duši. Zejména v tom smyslu, že i když nešlo o srovnávání, bylo zřejmé jak se tyto dva aspekty liší. V pasáži o duchovní rovině alkoholismu pak došlo k určitému rozdílu v tvrzení, že alkoholismus je nemocí, neboť se zde objevily nové skutečnosti z pohledu křesťanského chápání alkoholismu jako hříchu ve smyslu oslabení víry.

Také jsem se zde zabývala pojetím svobody, která je v opozici se závislostí a zde došlo i na rozdělení na věřící a nevěřící osoby, respektive alkoholiky. Ze začátku jsem se domnívala, že pojetí víry nemusí hrát až takovou roli, ovšem během psaní jsem si uvědomila, že věřící v pravém slova smyslu mají určité výhody. Patří do určitého společenství a svoji víru sdílí a moje otázka začínala směřovat ke kladné odpovědi.

Toto také podpořila třetí kapitola, kde jsem uváděla způsoby překonávání. Představila jsem léčebný program, který se s vírou nevyklučuje už z toho důvodu, že nikomu nebrání výše uvedené druhy kombinovat. Navíc jsou případy, kdy je lékařská péče nezbytná, zejména ze zdravotních důvodů. Ovšem přesvědčivější byla

část věnující se duchovnímu doprovázení. Anonymní alkoholici věří v Sílu větší než jejich vlastní, což ukazuje na fakt, že bez víry by svou situaci nezvládli. I když není blíže specifikována, věří, že je jejich víra uzdravuje a vzájemně se v ní utvrzují. Pastorece je pak přístup, který víru také nevnučuje a předpokládá její respektování v jakékoliv podobě. Takže oba tyto způsoby jsem viděla jako velmi dobrý příklad, že alkoholismus lze vírou překonat.

Ovšem i tak jsem shledala, že moje otázka nemá zcela jednoznačnou odpověď a to především z toho důvodu, že pokud hovoříme o nemoci duše, nemůžeme přece jen jednotně odpovědět. V této práci totiž zaznělo, že duše každého z nás je jedinečná a neopakovatelná, proto nemůžeme najít jeden návod, jak ji pomoci. Každý musí především sám chtít, se svou nemocí něco udělat. Zde cituji úryvek, který mě v tomto tvrzení podpořil:

„Nikoho nelze přinutit, aby si proti své vůli uvědomil svoje životní problémy a vlastní odpovědnost za ně. Síla lidských obranných mechanismů je někdy zcela neuvěřitelná. Člověk může několikrát za den vlastní vinou “narazit hlavou do zdi“ a přitom s naprostým přesvědčením tvrdit, že to zavinili ostatní. Člověk nemůže rozpoznat a uznat svůj základní životní problém, dokud se sám k tomuto kroku neodhodlal.(...)Nahlédnout, že problém alkoholismu je skutečně jeho vlastním problémem, je pro alkoholika největší překážkou. Nezřídká se brání i poznání, že jeho alkoholismus je skutečnou chorobou, nad níž už nemá žádnou kontrolu. Pomoc může přijmout jen ten, kdo se cítí ztracený, nemocný, bezradný.“⁶⁹

Ovšem pokud bysme předpokládali, že je tu přítomna svobodná vůle se této myšlence otevřít a přijmout tuto pomoc, pak lze odpovědět ano. Alkoholismu, který sužuje lidskou duši lze překonat vírou. Takovou, kterou svobodně nalezneme třeba ve společenství lidí, kteří ji s námi budou sdílet

V ostatních případech by bylo na místě, si otázku položit spíš takto. Lze alkoholismus opravdu překonat “pouze“ vírou? Protože mě během psaní této práce také napadlo, proč vlastně neexistuje komplexní pomoc ve všech oblastech, jak

---

⁶⁹ AUGUSTYN, J., *Kdo je můj bližní?*, Kostelní Vydří, KN, 1997, s. 86

nám říká definice zdraví? Nejsou některé potíže vyhoceny (v případě pití alkoholu až k závislosti na něm) jen z toho důvodu, že se vlastně nestaráme o *celé* naše tělo tak jak by si zasloužilo? A nebo se staráme, ale ne dobře?

Přijde mi, že v dnešní době se člověk zbavuje kontaktu se sebou samým tím, že se jím snaží být. Celá společnost se stává společností individualistů, kteří se starají pouze o sebe (ovšem ne v pravém slova smyslu, že by se starali i o sebe v sobě, pokud to takto lze vyjádřit). Lidé si možná žijí dobře, převážně už netrpí hladu, ale hladoví po lásce a blízkosti. Což si ale přizná málokdo, protože by to mohlo vypadat hloupě, když se má přece “tak dobře“. Jenže naše lidská podstata není o blahobytu, ale uspokojování určitých potřeb a tužeb, mezi které sice patří i materiální stránka, ale potřeba naplněné lásky a vzájemného přiblížení se jí nemůže rovnat.

Zde se nám tedy otevírá poněkud jiná oblast, ale není ani tak od věci, protože všechna trápení, ke kterým patří i potřeba opíjet svou mysl, duši i srdce alkoholem, jsou podle mého názoru, jen důsledkem tohoto stylu života. I když se to může jevit jako pesimistický pohled na lidi okolo, není tomu tak. Je to spíše konstatování toho, že i když se nám dnešní život může zdát krásný, třeba protože nejsme o hladu, neválčí se (hovořím-li o České republice), můžeme cestovat, můžeme si dovolit luxus (někteří), položme si otázku na závěr, proč je tedy tolik lidí nešťastných?

Takto by se pravděpodobně ubírala jiná práce, která by se mohla věnovat ne léčbě alkoholismu a jeho uzdravování s pomocí víry. Hlavním cílem by zde bylo zjistit, jak předcházet nemocem duše jako je například alkoholismus a jiné mu podobné? Lze před jeho vznikem ochránit vírou? Návrat k tradičním hodnotám, životu ve společenstvích a náboženství není možná realný, ale proč na něm nezpracovat? Člověk nemusí být ovcí ve stádu jen proto, že s určitými lidmi sdílí něco neuchopitelného jako je víra, která mu pomáhá žít život, který jej bude uspokojovat, protože od něj nebude požadovat nesplnitelné.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

1. ALTRICHTER, Michal. *Duchovní a duševní*. Olomouc, Centrum Aletti, 2003. ISBN 80-86715-02-7
2. AMBROS, Pavel. *Základní otázky, služby a formy pastorače*. Olomouc, 1995/1996
3. ANONYMNÍ ALKOHOLICI. *Anonymní Alkoholici*. 2. české vydání, 1996. ISBN 0-916856-28-3
4. AUGUSTYN, Józef. *Kdo je můj bližní?*. Kostelní Vydří, KN, 1997. ISBN 80-7192-313-3
5. BIANCHI, Enzo. *Klíčové pojmy křesťanské spirituality*. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-326-5
6. DONGHI, Antonio. *Hle, všechno tvořím nové*. Kostelní Vydří, KN, 2002. ISBN 80-7192-574-8
7. FRANKL, Viktor E. *Lékařská péče o duši*. Brno, Cesta, 1994. ISBN 80-85319-39-X
8. FROSSARD, André. *Bůh je, já jsem ho potkal. Je jiný svět*. Praha, Zvon, 1992. ISBN 80-7113-054-0
9. HARTL, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*, Praha, Portál, 2000
10. HOSEK, Jaroslav. *Sám proti alkoholu*. Praha, Grada, 1998, ISBN 80-7169-624-2
11. JAN PAVEL II, *Nebojme se pravdy*. Praha, Zvon, 1997. ISBN 80-7113-196-2
12. KOHUT, Pavel Vojtěch. *Co je spirituální teologie?*. Kostelní Vydří, KN, 2007. ISBN 978-80-7195-081-3

13. KUDRLE Stanislav. *Závislost na alkoholu a jiných látkách, návyky*. Plzeň, odborná stat'
14. KVAPILÍK, Josef, SVOBODOVÁ, Alena a kolektiv. *Člověk a alkohol*. Praha, Avicenum, 1985
15. MOORE, Robert.L. *C. G. Jung a křesťanská spiritualita, Sborník reflexí psychologů, teologů a religionistů*. Praha, Portál, 1998. ISBN 80-7178-195-9
16. MOORE, Thomas. *Kniha o duši*. Praha, Portál, 1997. ISBN 80-7178-126-6
17. MÜHLPACHR Pavel. *Sociální patologie*. Masarykova universita v Brně, 2001. ISBN 80-210-2511-5
18. NEŠPOR K., *Jak překonat problém s alkoholem vlastními silami*, Praha, Sportprag, 1996
19. NEŠPOR Karel. *Alkoholici, fetišáci a gambleři*. Praha, Empatie, 1995. ISBN 80-901618-9-8
20. NEŠPOR Karel. *Jak překonat problémy s alkoholem*. Praha, Sportprag, 1999
21. NEŠPOR Karel. *Návykové chování a závislost*. Praha, Portál, 2000. ISBN 80-7178-831-7
22. NEŠPOR Karel. *Zůstat střízlivý*. Brno, Host, 2006. ISBN 80-7294-206-9
23. OPATRNÝ, Aleš. *Cesty pastorače v pluralitní společnosti*. Kostelní Vydří, KN, 2006. ISBN 80-7192-930-1
24. OPATRNÝ, Aleš. *Pastorače v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří, KN, 2001. ISBN 80-7192-557-8
25. OPATRNÝ, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*. Pastorační středisko Praha. 2005
26. PITA, Dianne Doyle. *Nezdravá závislost*. Kostelní Vydří, KN, 2000. ISBN 80-7192-377-X

27. Sborník příspěvků z kurzu pro kazatele ČCE. *Duše*. Praha, Knihnice SPEKu, 2004. ISBN 80-86211-41-X
28. SKÁLA, Jaroslav. *...až na dno!?*, Praha, Avicenum, 4. přepracované a doplněné vyd., 1988
29. Skupina autorů, k vydání připravil CHLUP, Radek., *Pojetí duše v náboženských tradicích světa*. Praha, DharmaGaia, 2007. ISBN 978-80-86685-82-3
30. SOLOVJOV, Vladimír. *Duchovní základy života*. Velehrad, Refugium, 1996. ISBN 80-901957-8-4
31. SUDBRACK, Josef. *Náboženská zkušenost a lidská duše*. Kostelní Vydří, KN, 2002. ISBN 80-7192-514-4
32. THOMAS, Gary. *Posvátné stezky*. Praha, Návrat domů, 2008. ISBN 978-80-7255-170-5
33. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9

Internetové stránky:

<http://jung.sneznik.cz/vypisy006.htm>

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/0E004008E7/\\$File/30040802.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/0E004008E7/$File/30040802.pdf)

http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/spotreba_alkoholu_v_hodnote_cisteho_lihu_na_osobu_2001

Sbírka zákonů, částka 133, zákon 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, dostupné na:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2005/sb133-05.pdf>

www.aacesko.sweb.cz

www.abstinence.cz

www.alkohol-alkoholismus.info

www.alkoholik.cz

www.cervenydvr.cz

www.drnespor.eu

www.knihovna.net/KNIHA/0054_t01.htm

www.ondrejov.cz

www.pastorace.cz

www.pl.bila.voda.jesenicko.com

www.plkosmonosy.cz

www.vira.cz

Přílohy

Dvanáct kroků

1. Přiznali jsme svoji bezmocnost nad alkoholem – naše životy začaly být neovladatelné.
2. Dospěli jsme k víře, že síla větší než naše může obnovit naše duševní zdraví.
3. Rozhodli jsme se předat svoji vůli a svůj život do péče Boha, tak jak ho my sami chápeme.
4. Provedli jsme důslednou a nebojácnou morální inventuru sami sebe.
5. Přiznali jsme Bohu, sami sobě a jiné lidské bytosti přesnou povahu svých chyb.
6. Byli jsme zcela povolní k tomu, aby Bůh odstranil všechny tyto naše charakterové vady.
7. Pokorně jsme ho požádali, aby naše nedostatky odstranil.
8. Sepsali jsme listinu lidí, kterým jsme ublížili a kterým to chceme nahradit.
9. Rozhodli jsme se provést tyto nápravy ve všech případech, kdy situace dovolí, s výjimkou kdy toto počínání by jim nebo jiným uškodilo.
10. Pokračovali jsme v provádění osobní inventury, a když jsme chybovali, pohotově jsme se přiznali.
11. Pomocí modlitby a meditace jsme zdokonalovali svůj vědomí styk s Bohem, jak jsme ho chápali my a modlili se pouze za to, aby se nám dostalo poznání jeho vůle a síly ji uskutečnit.
12. Výsledkem těchto kroků bylo, že jsme se spirituálně probudili a v důsledku toho jsme projevíli snahu předávat toto poselství ostatním alkoholikům a uplatňovat tyto principy ve všech našich záležitostech.

Kazuistika slečna S.

Slečna S., 29 let, dvě děti, rozvedená.

S pitím alkoholických nápojů slečna S. začala v pubertě. Nešlo o běžný jev, spíše o nárazové akce, typu oslav s přáteli nebo zpestření volných dnů.

V rodině slečny S. byly problémy s alkoholem už od jejího dětství, kdy oba rodiče svým pitím řešili manželské neshody, lze tedy říct, že už jako dítě se slečna S. setkávala s opilými lidmi a necítila se v jejich společnosti dobře. V pozdějším věku se dokonce stala velice citlivou na pití svých rodičů.

V období dospívání, myšleno zejména docházkou na střední školu, byla slečna S. bezproblémovou studentkou a s pitím neměla výrazné potíže.

Až s nástupem do zaměstnání v jejích 18 letech, se problém s pitím lehce vyhrotil. Šlo především o nedodržování pravidel, jelikož slečna S. stále bydlela s rodiči, a ti dbaly na to, aby chodila včas do práce a jelikož se občas vracela velmi pozdě, ne vždy se jí podařilo do práce přijít včas.

Po pár konfliktech s rodiči se rozhodla odejít z domu a žít odděleně s přáteli. Od této chvíle se problémy s alkoholem začali spíše zhoršovat. Občas se po pití alkoholických nápojů vracela potlučená a dostávala se do sporů s ostatními lidmi, z čehož pramenily drobné roztržky v hospodách. Nutno podotknout, že po užití alkoholu byla slečna S. občas agresivní a konfliktní. Ve 20 letech se slečna S. vdala, ale i v manželském životě se nezbavila alkoholických výstřelků a s manželem chodívali často do hospody.

Jednoho dne se opilá nabourala na kole a utrpěla velmi vážné zranění hlavy, kdy došlo k prasknutí lebky. Po této nehodě se rodina domnívala, že se slečna S. uklidní a přestane dělat problémy. Ovšem po zotavení docházelo k dalším excesům a jednou její rodina musela přivolat záchytka. Dále následovala léčba ve stacionáři, kam slečna S. pravidelně docházela. Ovšem léčba nebyla nijak účinná. Krátce na to otěhotněla, ale ani v těhotenství se nevzdala alkoholu a chodila dál do společnosti a pila alkoholické nápoje. Po porodu se na pár měsíců zdržela problematického pití alkoholu, a začala užívat antabus, ale to brzy skončilo a slečna S. opět začala pít. Asi ve 24 letech se rozhodla odstěhovat od manžela a začala žít odděleně se svou dcerou a téměř rok užívala antabus.

Jelikož vždy během alkoholických období, docházelo k rozvratu s rodiči stejně tak obviňování, zejména matky, nyní se její vztah s rodinou opět upravil. Všichni věřili, že začala znovu. Mladší sestra byla víceméně vždy na straně sestry, protože věřila, že se z toho dostane, ovšem během mateřského období se i sestra ke slečně S. stavěla poměrně negativně.

Na Štědrý den 2005 došlo k dalšímu zvratu, kdy se slečna S. zcela nečekaně opila na pracovišti a celá rodina pocítila obrovské zklamání, ale i tak ji podrželi a doufali, že půjde dál. Bohužel se tak nestalo a rozeběhlo se další opilecké období, kdy střídavě opouštěla svoji dceru a mizela na několikadenní tahy. V tomto období udržovala známost s mužem se kterým pili, a v roce 2006 podruhé otěhotněla. Přítel

odešel a ona zůstala se svou rodinou, která opět věřila v pozitivní výsledek díky druhému těhotenství. Skoro rok tak slečna S. nepila a starala se o své dvě dcery.

Ovšem během svatby její sestry se poprvé od druhého těhotenství zase opila a takto pokračovala celý rok. Opět opouštěla své děti a vracela se za pár dní. Nutno dodat, že slečna S. ztrácela finanční částky, doklady, klíče od domu apod.

Co se týče rodiny, ta její pití nesla velmi těžce a vyrovnávala se s ním stejným způsobem. Tedy alkoholem. Vše došlo tak daleko, že na podzim 2008 spolykala prášky a byla odvezena na oddělení JIP. Poté ji bylo doporučeno setrvat na detoxifikačním oddělení psych. léčebny. Od ukončení léčby je slečna S. na antabusu a dochází na pravidelná sezení. Od té doby, je to téměř rok, abstinuje. Došlo k jedné recidivě, kterou oznámila na sezení a dále pokračuje v abstinenci.

Kazuistika pan M.

Panu M. je 31 let, je ženatý, jedno dítě.

S pitím alkoholických nápojů začal v pubertě, kdy pili i jeho vrstevníci. Jednalo se o běžné víkendové akce, kdy se setkávala na chatách a pili nejčastěji pivo, dále pak destiláty jako vodka a zelená. Později na vysoké škole se pití stalo nejen víkendovou zábavou, ale i přes týden chodil pan M. se svými spolužáky, kteří také užívali alkohol do hospod a pil i několik dní v kuse. Podle pana M. se jednalo o normální jev, kdy patřil do skupiny dospělých chlapců, studujících vysokou školu, kteří se umí odvázat a pořádně si užívat mladého života.

Co se týče rodinného pozadí, pan M. vyrůstal v rodině, kde byl alkohol běžnou součástí života. A to především v podání otce, který pravidelně v pátek chodil s přáteli do hospody a vracel se k ránu v dosti podroušeném stavu. Pátky byli pravidlem, někdy šlo i o víkendové tahy nebo různé sportovní akce, které byly zakončovány pitím alkoholu. Alkoholikem však otec v očích ostatních nikdy nebyl. Šlo o společenského člověka, který se stral o rodinu, vydělával peníze a svou situaci měl, dle svých, slov vždy pod kontrolou.

Matka pana M. neměla k alkoholu kladný stav nikdy, jelikož vyrůstala v rodině, kde pil otec a ona to neměla ráda, stejně tak se stavěla k pití svého muže. Sestra pana M. užívala alkohol podobně jako on, v době dospívání, měli společnou partu a účastnili se většiny akcí společně.

V této fázi by se dalo shrnout, že původní rodina pana M. měla k alkoholu kladný vztah, až na matku, která i když nerada, všechny víceméně tolerovala. Problém pana M. začal v období jeho 24-25 let, kdy začal pociťovat, že s jeho pitím není vše úplně v pořádku a to ve smyslu, několikadenních tahů. Např. odešel do hospody na jedno pivo, v hospodě se nejprve zdržel opravdu jen jedno nebo pár piv, ale brzy odešel, ovšem ne domů, ale do jiné hospody a pak zase vrátil do původní, až se takto potuloval do rána a často tam i usnul. Domů se tedy vrátil až druhý den odpoledne. V této době již žil sám v jiném městě a na víkendy jezdil k rodičům do svého rodného města. Tam takto prožil většinu víkendů.

V tomto období se jeho rodina začala stavět k jeho pití negativně, zejména se jednalo o jeho sestru, která na jeho slabosti začala stále častěji poukazovat. Nikdy ovšem nic neřekla panu M., pouze se vyjadřovala před rodinou a jejich společnými přáteli. Pan M. se začal cítit jako „černá ovce“, protože se začal dělat problém pouze s jeho pitím a ostatní členové rodiny, sestra a otec, kteří pili stále stejně, ale vraceli se nad ránem, se cítili zcela v pořádku. Zde se pan M. ocitl v opozici se svými rodiči i sestrou. Všichni se do pana M. začali navážet, ale nikdo žádnou léčbu nenavrhl, nikdo si nepřipouštěl možnost, že se může jednat o problém, který je pro pana M. nezvladatelný. Zde je nutno dodat, že v tomto momentě se pití pana M. a jeho rodinných příslušníků začalo lišit v tom, že se pan M. dostal do finančních problémů, měl absence v práci a začal se cítit velmi špatně po psychické stránce. Byť byl kolektivu stále žádaným společníkem, právě pro svou výdrž a toleranci

k alkoholu, on sám se necítil zcela dobře a dostával se s ostatními do menších konfliktů.

Proto se ve 25 letech rozhodl nastoupit ústavní léčbu pro léčbu alkoholové závislosti v Praze Bohnicích. Tam strávil 2 měsíce, na vlastní žádost léčbu ukončil o měsíc dříve. Rodina pana M. jej nijak nepodpořila a ani nenavštívila. Vztahy po propuštění spolu ale udržovali dál. Krátce po léčení pan M. navázal vztah se svojí budoucí ženou, která jej od začátku v abstinenci velmi podporovala. Pan M. vydržel abstinovat 2 a půl roku, během této doby zaplatil všechny dluhy, našel si práci a žil bez alkoholu. Vztahy s přáteli moc neudržoval, jelikož byl jako abstinents poněkud vyčleněn. S rodinou se stýkal, ovšem důvěru v ně po léčení, kdy zjistil, že byl na vše zcela sám, pozbyl. Oporu měl neustále ve své partnerce a její rodině, víceméně se k jeho abstinenci stavěli všichni obdivně. Stejně tak jeho rodina.

Po dvou a půl letech došlo u pana M. k 1. recidivě, tyto recidivy se po dobu 3 let vraceli a vždy jim předcházela silný craving, který pan M. pociťoval, ale ne vždy jej dokázal potlačit. Odmítal však jakoukoliv léčbu s tím, že vše zvládne sám. Během tohoto období se oženil a narodil se mu syn. Recidivy však probíhaly nezávisle na jeho dobrých či špatných etapách v životě a byť byl ze své nové rodiny velmi nadšený a podle svých slov i šťastný, stejně průběžně nezvládl situaci a vždy přibližně jednou za tři měsíce došlo k silné recidivě. Pan M. většinou utrpěl nějaké zranění, byl okraden, ztratil mobilní telefon a pod. Vzhledem k jeho flexibilní pracovní době neměl, ale vážné sociální problémy a jeho žena s ním držela, čili ani širší rodina se nic nedozvěděla. Jeho žena s ním držela pouze před rodinou, ale opakovaně se po každé recidivě naléhavě snažila donutit pana M., aby našel pomoc.

To se stalo asi po dvou letech, během 3 leté recidivy, ale pouze na pár měsíců, kdy pan M. užíval antabus. Po čase jej vysadil a vše se opakovalo. Poslední recidiva dopadla pro pana M. velmi špatně a to z důvodu jeho zachycení na protialkoholní stanici a další újmou na zdraví, ztrátou osobních věcí a především důvěry jeho ženy. Pan M. si v této situaci uvědomil, že může ztratit svoji rodinu a především se cítil velmi špatně v očích své ženy, která už nebyla jeho situací nijak zaskočena a reagovala lhostejně. Sám se dostavil na psychiatrii a ještě tentýž den začal léčbu antabusem.

Věří, že díky své ženě, která jej podporuje a především svému synovi, může porazit tuto nemoc, která jej svazuje a nalézt duševní klid a rovnováhu. Uvědomil si, že hlavně jeho syn, je u něj na prvním místě a ví, že pro něj chce být správný táta, na kterého je spolehnutí. Věří také sobě, že na to má sílu to dokázat a především jeho víra v sebe a svou rodinu jej drží nad vodou. Tvrdí, že ani ústavní léčba, ani ambulantní pro něj neměla takový význam, jako když si uvědomil, že pouze ve své nové rodině je šťastný, že chce být dobrý táta a manžel, zvládat svůj život především pro své blízké a sebe samého, aby i oni na něj mohli být pyšní.

Tab 2. Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele v ČR v letech 2000 - 2007

Consumption of alcoholic beverages and cigarettes in the Czech Republic; 2000 - 2007; annual per capita averages

02	Alkoholické nápoje, cigarety	Měrná jednotka Litry								Index 2007/2000	02	Alcoholic beverages, cigarettes	
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				
02.1	ALKOHOLICKÉ NÁPOJE (a - celkem; b - v hodnotě čistého líhu) Lihoviny (40%)	a	184,3	181,3	184,4	186,4	184,6	188,1	184,3	185,8	100,8	02.1	ALCOHOLIC BEVERAGES (a - total, b - in terms of pure alcohol) Spirits (40%)
		b	9,9	9,9	10,0	10,2	9,8	10,2	10,2	10,4	102,0		
	Víno	a	8,3	8,2	8,3	8,4	7,6	7,8	8,0	8,2	102,6		
		b	3,3	3,3	3,3	3,4	3,0	3,1	3,2	3,3	102,5		
	vino hroznové	a	16,1	16,2	16,2	16,3	16,5	16,8	17,2	18,5	107,6		Wine
	vino ostatní	b	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	106,0		wine other than grape wine
	Pivo celkem	a	159,9	156,9	159,9	161,7	160,5	163,5	159,1	159,1	100,0		Beer, total
		b	4,6	4,6	4,8	4,9	4,9	5,2	5,0	5,0	100,0		
02.2	CIGARETY	ks	1882	1664	1893	2192	2243	2275	2338	2345	100,3	02.2	CIGARETTES